Муркаш район хаҫачĕ

Ҫĕнтерӳ ялавĕ

1944 ҫулхи ҫу уйăхĕн 5-мĕшĕнченпе тухать

92-93 (7946-7947) №№ ✻ Шăмат кун, 2011 ҫулхи чӳк (ноябрь) уйăхĕн 19-мĕшĕ ✻ Хакĕ ирĕклĕ

Ватă ҫынна – тимлĕх тата хӳтлĕх

Маттур та тараваt

Харпăр хăй суйласа илнĕ ĕҫе тулли кăмăлпа пурнăҫлани чуна килентерĕҫ кӳрет, савăк кăмăл парнелет. Ун пек чухне халăхра килтен ĕҫе, ĕҫрен киле каяс килтĕр теççĕ. Уйрăмах ватă тата хевтесĕр ҫыншăн ырă ĕҫ туни вара кирек хăçан та пысăк савăп.

Эсир сăн ӳкерчĕкре куракан Галина Ивановна Бакина Каршлăхри интернат ҫуртра тăваттăмĕш ҫул медицина ĕҫченĕнче вăй хурать. Медицинăри пĕтĕмĕшле ĕҫ стажĕ вара унăн вăтăр ҫула яхăн.

– Эпĕ мĕн ачаллах çак ĕҫе тĕллерĕм. Ҫавăнпах та ĕнтĕ хам пурнăҫа ҫынсене сыватас ĕҫпе ҫыхăнтартăм. Хӳтлĕх, тимлĕх кирлĕ ҫыншăн тăрăшнинчен савăпăраххи мĕн пултăр-ха тата? Ҫынна ырă туни каялла та ырăпах таврăнать теççĕ вĕт халăхра, – терĕ Галина Ивановна хăй ĕçне пурнăҫланă хушăрах.

Р. ИЛЛАРИОНОВА

сăн ӳкерчĕкĕ.

Пĕрлехи информаци кунĕнчен

Вырăнта та пуçаруллăрах пулмалла

Иртнĕ пĕрлехи информаци кунĕнче Чăваш Республикинчи хăй тĕллĕн çӳрекен машинăсемпе ытти техникăна техника тĕлĕшĕнчен пăхса тăракан патшалăх инспекцийĕн ертӳçи В.П. Димитриев ертсе пыракан информаци ушкăнĕ пирĕн районти Ярославка, Муркаш, Уйкас Янасал, Чуманкасси, Ярапайкасси ял тăрăхĕсенчи ĕç коллективĕсемпе тĕл пулчĕ, пур тĕл пулура та Чăваш Республикин Президенчĕн М.В. Игнатьевăн Чăваш Республикин Патшалăх Канашне янă «Пĕтĕмпех çын валли тата çыншăн» Çырăвĕ тавра пулчĕ калаçу.

Çак кун Владимир Павлович район администрацийĕн пуçлăхĕпе Ю.А. Ивановпа, «Районти вылăх-чĕрлĕх чирĕпе кĕрешекен станци» патшалăх учрежденийĕн ертӳçипе Н.С. Яковлевапа пĕрле Ярославка ял тăрăхĕнчи ĕç коллективĕсемпе тĕл пулчĕ.

Чи малтанах информушкăн Ниссаксинчи библиотекăра Ярославка ял тăрăхĕн специалисчĕсемпе, культура ĕçченĕсемпе, вырăнти депутатсемпе курнăçрĕ. Кунта сĕт хакĕ чакма пуçланине палăртрĕç, Владимир Павлович калана тăрăх сĕт хакĕ 10 тенкĕрен йӳнелмен. Патшалăх пулăшнипе пĕлтĕрхи калама çук шăрăх çанталăк çынсен сĕтелĕ çинче япăх енчен палăрмарĕ. Патшалăх ял хуçалăх предприятийĕсене кăна мар, уйрăм çынсене те ĕне усраншăн укçа парать. Район администрацийĕн пуçлăхĕ Ю.А. Иванов çак патшалăх пулăшăвĕ пĕр ĕнене тытса тăма тухса каякан тăкакăн 40 процентне саплаштарнине палăртрĕ. «Муркашри сĕт-çу завочĕ» акционерсен уçă обществи сĕте 1 литре 12 тенкĕ те 50 пуспа йышăнать. Сĕт туса илессипе районăн малашлăхĕ пысăк. Çитес вăхăтра «Путь Ильича» АФ» чикĕллĕ яваплăхлă обществăра пысăк сĕт-çу комплексĕ хута каймалла. Çак ĕçе йĕркелекен инвестор сĕт-çу завочĕн малашлăхне те аталантарасшăн. Çавăнпа та, Юрий Александрович калашле, вырăнти сĕт пуçтаракан ял хуçалăх потребительсен кооперативне пуçне питĕ вырăнлă пулмалла. «Уркенмелле мар. Ĕçлесен паян ялта пурăнма пулать», – терĕ Юрий Александрович. Çак шухăша нумаях пулмасть республикăра иртнĕ ял хуçалăх ĕçченĕсемпе апат-çимĕç промышленноçĕнче ĕçлекенсен кунне халалланă уява хутшăннă Муркаш районĕн çыннисем те палăртрĕç.

(Вĕçĕ 2-мĕш стр.)

Ноябрĕн 21-мĕшĕ – Налук ĕçченĕсен кунĕ

Хăйсен тивĕçне ответлăхпа пурнăçлаççĕ

Ноябрĕн 21-мĕшĕнче Раççей Федерацийĕн налук органĕсен ĕçченĕсен кунне паллă тăватпăр. Ку вăл налуксемпе тӳлевсене Раççей Федерацийĕн законодательствипе пăхнă вăхăтра тата тулли куçарса парассипе çыхăннă. Налук тӳлевĕсен виçи ӳссе пыни бюджет сферинче вăй хуракансене ĕç укçи, пенсисемпе пособисем вăхăтра тӳлеме, патшалăх экономикине инвестицисем хывассине лайăхлатма, ял хуçалăх производствине аталантарма, ытларах çурт-йĕр, çул-йĕр т. ыт. те тума май парать. Хальхи социаллă программăсене пурнăçласси тата малашлăхри проектсене пурнăçласси вара чи малтанах налук ĕçне-хĕлне çирĕппĕн пурнăçласа пынипе çыхăннă.

Паянхи куна Налук инспекцийĕнче юридици вăйĕнчи 730 организаципе учреждени тата уйрăм предпринимательсен 1784 çын учетра тăраççĕ. 2011 çулхи 10 уйăхра пур йышши шайри бюджетсене 423441 пин тенкĕ пырса кĕнĕ. 2010 çулхи çав вăхăтрипе танлаштарсан ку вăл 122 процентпа танлашать.

Налук органĕн сотрудникĕсем бюджета укçа-тенкĕ хывассине ӳстерес тĕлĕшпе хăйсенчен мĕн килнине пĕтĕмпех тăваççĕ. Налук виçинчен ытларах пайĕ çынсем хăй тĕллĕн тӳленинчен пухăнать. Çапах та налука хăйсем тĕллĕн тӳлессинчен пăрăнакансем те çук мар. Çавăнпа та кун пеккисен налуксемсĕр пуçне пенисемпе штрафсем те тӳлеме тивет.

Çапах та паян налук тӳлекенсемпе çыхăннă хутшăнусем партнерла çыхăнусем тесе калас килет. Налук тӳлекен паян пĕлӳ енĕпе те унчченхи мар. Ку вăл эпир тухса иртерекен ĕçрен те килет. Кусем вĕсем семинарсем, вырăнти хаçатра пичетлесе тăракан материалсем. Пирĕн инспекцире, çавăн пекех Муркашри тата Хĕрлĕ Чутайри территори органĕсенче операци залĕсене уçнă. Вĕсенче налук тӳлекенсем хăйсене интереслентерекен ыйтусене татса пама тата тивĕçлĕ хурав илме пултараççĕ. Кунпа пĕрлех федераллă налук службин управленийĕн сайчĕ çинче те усăллипе кирлине сахал мар пĕлме пулать.

Çавна та палăртса хăвармалла. Налук инспекцийĕпе налук тӳлекенсем хушшинчи çыхăну подразделенийĕсен специалисчĕсем, инспекторĕсем, ертӳçисем хăйсен тивĕçĕсене мĕнле пурнăçланипе, вĕсен професси ăсталăх шайĕ мĕнле пулнипе те çыхăннă. Хальхи вăхăтра инспекцире хăйсен ĕçне пĕлекен специалистсем вăй хураççĕ, вĕсем хăйсен професси тивĕçĕсене пурнăçлама пултараççĕ.

Налук инспекцийĕн мĕн пур ветеранĕсемпе сотрудникĕсене çак уявпа саламлатăп! Хăвăрăн професси проблемисене татса парассипе ăнăçусем пулччăр. Сире тата хăвăрăн çемйĕрсене ырлăх-пурлăх, ăнăçу, çирĕп сывлăх сунатăп.

А. ВОЛКОВ,
федераллă налук службин Чăваш Республикинчи районсем хушшинчи 6-мĕш номерлĕ инспекцийĕн пуçлăхĕ, РФ патшалăх гражданла служба 1-мĕш класлă советникĕ.

Лару

Депутатсем канашларĕç

Ĕнер район администрацийĕн ларусен залĕнче депутатсен районти Пухăвĕн черетлĕ ларăвĕ ĕçлерĕ. Депутатсем районта налук ыйтăвĕсене йĕркелесси, пурлăха Муркаш районĕн харпăрлăхне парасси тата ун харпăрлăхĕнчен илесси пирки сӳтсе яврĕç. Кунпа пĕрлех депутатсем район администрацийĕн структурине улшăнусем кĕртесси, муниципаллă служащисен квалификаци экзаменне ирттерессин положенине çирĕплетесси пирки те ыйтусем сӳтсе явса йышăнусем турĕç.

Хамăр инф.

Социаллă хӳтлĕх пайĕнчен

«Документсене йышăнма пуçăнтăмăр»

Чăваш Республикин Президенчĕ 2011 çулхи октябрĕн 7-мĕшĕнче 45 çул ĕç стажĕ пур арçынсене тата 40 çул ĕç стажĕ пур хĕрарăмсене «Чăваш Республикин ĕç ветеранĕ» ят парасси пирки Указ йышăнăччĕ. Вăл çитес çулхи январĕн 1-мĕшĕнчен вăя кĕрет. Ноябрĕн 9-мĕшĕнче вара Чăваш Республикин Правительствин ларăвĕнче 40 çул ĕç стажĕ пур хĕрарăмсемпе 45 çул ĕç стажĕ пур арçынсене «Чăваш Республикин ĕç ветеранĕ» ят памалли йĕркепе условисене çирĕплетрĕç. Çак ята тивĕçес тесен мĕнле документсем хатĕрлесе памалли пирки районти социаллă хӳтлĕх пайĕн пуçлăхĕ Н.П. ПЕТРОВА каласа пама кăмăл турĕ:

– Паянхи куна хĕрарăмсенчен 40 çул тата арçынсенчен 45 çул пĕтĕмĕшле ĕç стажĕ пулсан «Чăваш Республикин ĕç ветеранĕ» ят пама документсем йышăнма пуçăнтăмăр. Малтанах çавна каласшăн. Указ 2012 çулхи январĕн 1-мĕшĕнчен тытăнса вăя кĕрет. Унччен вăхăт пур. Тивĕçлисенчен пуринчен те кирлĕ документсене йышăнса пĕтерĕпĕр.

«Чăваш Республикин ĕç ветеранĕ» ят илме тивĕçлине çирĕплетме çак документсене тăратас пулать:

1. Паспорт.
2. Пенси удостоверенийĕ.
3. Обязательнăй пенси страхованийĕн свидетельстви.
4. 3х4 см. калăпăшлă 1 сăн ӳкерчĕк.
5. Ĕç стажне çирĕплетекен документсем çаксем пулса тăраççĕ:

– ĕç кĕнеки;
– колхозникăн ĕç кĕнеки;
– ĕç паракан е патшалăх (муниципаллă) органĕ панă ĕç тапхăрне çирĕплетекен справка;
– çар билечĕ;
– архив учрежденийĕн справки;
– ĕç ветеранĕн ятне илме тивĕçнĕ кун тĕлне вăйра тăракан законодательствипе килĕшӳллĕн тунă ĕç килĕшĕвĕ;
– ĕç стажне çирĕплетессипе саккунлă вăя кĕнĕ суд йышăнăвĕ.

Президент указĕпе килĕшӳллĕн республикипе татах 26712 çыннăн «Чăваш Республикин ĕç ветеранĕ» ят илме, социаллă пулăшу шучĕпе уйăхсерен укçа тӳлевĕ илсе тăма май пулать.

Çырупа паллашатпăр

Ноябрĕн 15-мĕшĕнче ЧР Президенчĕ М.В. Игнатьев ЧР Патшалăх Канашĕ тата республика халăхĕ ячĕпе «Пĕтĕмпех çын валли тата çыншăн» Çырупа тухрĕ.

Паянхи номерте Çыру текстне пичетлетпĕр.

Вулакансене унпа паллашнă хыççăн хăйсен шухăшне редакцие çырса пĕлтерме ыйтатпăр.

Саламлатпăр

Юратнă аппана, йăмăка, ырă кăмăллă мăнака – Вăрманкасси ялĕнче пурăнакан **Зоя Алексеевна НИКИШИНĂНА** юбилей ячĕпе саламлатпăр. Эсĕ çепĕç кăмăллă пулнишĕн, нумай çĕрте ырă сĕнӳ парса пулăшса пынишĕн тав тăватпăр. Ĕмĕрӳ вăрăм, сывлăху çирĕп пултăр. Турри ялан пулăшса тăтăр сана, Зоя!

Саламлаканĕсем: пиччĕшĕ, йăмăкĕ, шăллĕсем хăйсен çемйисемпе.

Поздравляем с 75-летием нашего любимого мужа, папу и дедушку **КОЖЕВНИКОВА Михаила Николаевича**, проживающего в селе Моргауши.

Дорогой, любимый папа,
В эти трудные года
Твой совет, твоя поддержка –
Нам нужны как никогда.
Дорогой, любимый дед,
Пусть немного ты и сед,
Но на все наши вопросы
Знаешь ты всегда ответ.
Дорогой, любимый муж,
Много было зимних стуж,
Но любовь и доброта
Выручали нас всегда.

С поздравлением жена, дети и внуки Александр, Константин, Валерия, Николай и Екатерина.

Муркашра пурăнакан ырă кăмăллă та тараваt юлташăмăрсене – район терапевчĕпе «Электросервис» ООО ертӳçине – **Эльвира Анатольевнăпа Василий Петрович ФОМИНСЕНЕ** çуралнă кунĕсемпе саламлатпăр. Ырлăх-сывлăх, ăнăçу та юрату сунатпăр.

Саламлаканĕсем: Ирăпа Анатолий Беловсем.

Пĕрлехи информаци кунĕнчен

Вырăнта та пуçарусллăрах пулмалла

(Вĕçĕ. Пуçл. 1-мĕш стр.)

Ял çыннине паян хăйĕн ĕçне «уçма», çав шутран выльăх-чĕрлĕх ĕрчетессипе ĕçлеме те, патшалăх 58 пин тенкĕ ытла парать. Ярославка ял тăрăхĕн пуçлăхĕ Г.Я. Кожевников палăртнă тăрăх хальлĕхе ку пулăшăва ку тăрăхран 3-ĕн илнĕ.

Тĕл пулура çавăн пекех ял хушшисене асфальт çул сарас, шыв ыйтăвне хускатрĕç. Калас пулать, ку ыйтусене ку тăрăхра иртнĕ пур ĕç коллективĕсенче те çĕклерĕç. Ярославка ял тăрăхĕнчи 9 ялтан 4-шĕнче урамсенче асфальт çул çук. Çавăн пекех 4 яла централизациленĕ майпа шыв килмест. Çавăнпа та кунта урамри çăлсене тирпейлĕ тытса тăма тăрăшаççĕ. Кунта пай çĕрĕсемпе çыхăннă ыйту та пулчĕ.

Нискассинчи пĕтĕмĕшле пĕлӳ паракан шкулта та Президент Çырăвĕпе паллашнă хыççăн куллен тĕл пулакан ыйтусене хускатрĕç. Çынсем малашлăх çинчен шутлани палăрчĕ кунта та. Малтанхи тĕл пулура культура ĕçченĕсем хуçасăр ларакан çуртсен кирпĕчисене урам хушшипе çула йĕркене кĕртес çĕре яма шухăш пурри палăрчĕ пулсан, учительсем пĕве шывĕ çырмана татса каясран пăшăрханни курăнчĕ. Йĕри-тавра йывăççем лартса тăпра купаламаллине палăртрĕç.

Нискассинчи куллен кирлĕ таварсем сутакан магазинта информушкăн сутакан таварсен пахалăхĕпе, вырăнта туса кăларакан продукцие мĕн чухлĕ сутнипе, таварсен хакĕпе, сутуилӳре «суя» эрех пуррипе-çуккипе кăсăкланчĕ. «Пысăк çитменлĕхсемех çук», – терĕ Владимир Павлович коллективпа сыв пуллашнă май.

«Улыбка» ача садĕнче иртнĕ тĕл пулура та Çырăва пăхса тухнă хыççăн ыйтусем пулчĕç. Чемей ялне автобус çӳреме пăрахни пăшăрхантарать вĕсене. Ку ыйту çитес вăхăтрах татăлмаллине палăртрĕ район администрацийĕн пуçлăхĕ Ю.А. Иванов. Çавăн пекех шыв пăрăхĕсем кивелсе кайни те пăшăрхантарать ял çыннисене. Хĕллехи вăхăтра çулсене вăхăтра уçса тăрасси те татса памалли ыйтăвах.

Чылай ыйту – вырăнта татса памалли. Вырăнта пуçарусллăрах пулсан питĕ аван пулмалла. Ялсем хушшине çул тăвас ыйтăва хускатнă май Владимир Павлович республикăра «Çул-йĕр фончĕ» пулмаллине, унтан 5 процентне шăпах çак тĕллевпе усă курма пуçлассине палăртрĕ.

Л. ПАВЛОВА.

Президент Çырăвĕпе паллаштарчĕç

Иртнĕ информаци кунĕн тĕллевĕ Президент Çырăвĕпе паллаштарасси, унти тĕп положенисене пурнăçа кĕртессипе умра тăракан задачăсене уçăмлатасси пулчĕ.

«Чувашская топливная компания» уçă акционер обществин генеральнăй директорĕ А.И. Федотов ертсе пыракан ушкăн шутĕнче аслă професси вĕренĕвĕн «Чебоксарский институт (филиал) Московского государственного открытого университета» патшалăх вĕренӳ учрежденийĕн директорĕ А.П. Акимов тата район администрацийĕн гражданла оборона тата чрезвычайлă лару-тăру ĕçĕсен секторĕн пуçлăхĕ Н.П. Милютин та пулчĕç. Информаци ушкăнĕ малтанах ял тăрăхĕн администрацийĕнче вырăнти активпа, депутатсемпе тĕл пулчĕ, кайран пĕтĕмĕшле врач практикин Ярапайкассинчи офисне, А.В. Акимов ушкăнĕ предпринимательсем хăма çуракан, чӳречесем хатĕрлекен предприятине, Сыпайри пĕтĕмĕшле пĕлӳ паракан тĕп шкула çитсе курчĕ, тĕл пулусем иртнĕ.

Информаци ушкăн членĕсем çавна палăртрĕç. Чăннипех те республикăра пурăнакансен пурнăç условийĕсене лайăхлатассипе юлашки вăхăтра сахал мар тунă. Çакна кашниех курса тăрать. Апла пулин те Михаил Васильевич Игнатьев ĕçри çитменлĕхсем пирки те асăнмасăр иртмерĕ. Палăртнă тĕллевсене пурне те пурнăçласси айккинчен пăхса тăнинчен мар, çак ĕçе пурте активлă хутшăннинчен те килет.

Акă Çырура Президент вĕренӳ ĕçне палăрăмлă çĕнĕ шая çĕклесси пирки те каларĕ. Паянхи кун чăннипех те кирлĕ профессисемпе специалистсем хатĕрлессипе ытларах ĕçлемелле. Ку енĕпе «Чебоксарский институт (филиал) Московского государственного открытого университета» патшалăх вĕренӳ учрежденийĕн директорĕ А.П. Акимов каласа пани те пĕлтерĕшлĕ. Кунта вара инженер профилĕпе 10 професси енĕпе специалистсем вĕрентсе хатĕрлеççĕ. Сывă пурнăç йĕркине пропагандăлассипе, спорта аталантарассипе те вĕренӳ учрежденийĕсем пысăк ĕç туса иртереççĕ. Çавна валли çуллен бюджет укçи-тенкине 2 миллион тенкĕне яхăн уйăраççĕ. Ӳсĕмсем те çук мар. Тăватăмĕш çул ĕнтĕ кунта вĕренекенсем çăмăл атлетика енĕпе Раççейре малтисем. Çакă вĕренӳре те пулăшать çеç. Раççей шайĕнчи грантсене тивĕçнисем хушшинче кунти студентсем республикăра çуррине яхăн.

Çынсене медицина пулăшăвĕ парассипе те юлашки вăхăтра лайăххи еннелле палăрăмлă улшăнусем сахал мар. Вăл пĕтĕмĕшле врач практикин Ярапайкассинчи офисĕн ĕçĕ-хĕлĕнчен те курăнать. Çынсен сывлăхне сиплеме, профилактика мероприятийĕсем ирттерме кунта майсем çителĕклĕ. Юлашки вăхăтра çĕнĕ медицина оборудованийĕсемпе тивĕçтересси те лайăхланнă.

Пĕтĕмĕшле çавна палăртса хăвармалла. Вĕренӳ, сывлăха сыхлас ĕç учрежденийĕсенче вăй хуракансен, ытти бюджет ĕçченĕсен шалăвĕсене ӳстерессипе юлашки вăхăтра улшăнусем пур. Пурнăçлакан ĕçсен пахалăхне лайăхлатассипе те палăртнă задачăсем пурнăçа кĕрсе пыраççĕ. Апла пулин те ялта пурăнакансене паян канăç паман, куллен пурнăçра çыхăннă ыйтусем те çук мар. Кусем вĕсем чи малтанах ялсенче пурăнакансене пахалăхлă ĕçмелли шывпа тивĕçтерессипе, ялсем хушшине йĕркеллĕ çулсем тăвассипе т. ыт. те çыхăннă. Ку тĕлĕшпе ĕçлемеллисем çук мар. Апла пĕрле пулсан, пĕр-пĕрне ăнланса вăй хурсан кăна вĕсене ăнăçлă татса пама май пулĕ.

Сирĕн ыйтусене хуравлаççĕ

Граждансен 2011 çулхи октябрĕн 19-мĕшĕнчи пĕрлехи информаци кунĕнчи ыйтăвĕсем çине панă хуравсем

Ыйту: – «Шупашкарти «Сеспель» предприятийĕ» хупă акционер обществи ĕçлеме тытăннăранпа Москакасси ял тăрăхĕн территорийĕнче хăш-пĕр чухне сывлăшра лайăх мар шăршă сарăлни тĕл пулать (предприяти Ситуккасси ялĕпе юнашар вырнаçнă).

(Москакассинчи 8-мĕш номерлĕ «Колокольчик» ача сачĕн тата Москакассинчи пĕтĕмĕшле пĕлӳ паракан вăтам шкул ĕçченĕсем).

Хурав: – «Сеспель» предприятирен çавна пĕлтереççĕ. Предприяти çывăхĕнче сывлăшра сывлăхшăн сиенлĕ япаласен виçи нормăна пăхнинчен ытлашши мар.

Предприятире çут çанталăк хӳтĕлевĕн норматив документчĕсемпе килĕшӳллĕн вĕçĕмех производство экологи тĕрĕслевне ирттереççĕ. Лабораторипе тĕпчев ĕçĕсене «Чăваш Республикин гигиенăпа эпидемиологи центрĕ» патшалăх федераллă сывлăха сыхлас ĕç учрежденийĕн аккредитациленĕ тĕрĕслев лабораторийĕ ирттерет. Сывлăшри сывлăхшăн сиенлĕ япаласем гигиена нормативĕсенчен ытларах пулнине палăртман.

Апла пулсан предприятипе çывăх вырнаçнă ялсенче пурăнакансен атмосферăри сывлăш сиенлĕхĕ пирки пăшăрханма кирлĕ мар. Предприяти производствин экологи хăрушсăрлăхне малашне те тĕрĕслесе тăрĕç.

Пурнăçлани курăмлă, пурнăçламалли сахал мар

Пенси фончĕн Чăваш Республикинчи уйрăмĕн ертӳçи Р.А. Кондратьева ертсе пыракан ушкăн Муркаш ял тăрăхĕнче пулса курчĕ, халăх шухăш-кăмăлĕпе паллашрĕ. Ĕç ушкăнĕ шутĕнче районти управлени пуçлăхĕ Е.М. Александрова, ял тăрăхĕн пуçлăхĕ Н.И. Никитин, район администрацийĕн çĕр тата пурлăх пайĕн ертӳçи А.В. Петров пулчĕç.

– Президент Çырăвне тишкернĕ май уçăмлă ӳкерчĕк ума тухать. Чăваш Республики экономика кризисĕнчен хăтăлса Раççей шайне пысăк ӳсĕмпе тухма пултарчĕ. Çакă пĕтĕм сферăна хаклана май яр уççăн палăрать. Акă социаллă пенсин вăтам виçи пенсионера пурăнма кирлĕ республикăра çирĕплетнĕ чи пĕчĕк виçерен пысăкрах. Çитес çул вара ĕç пенсийĕсене тата 9,6 процент чухлĕ индексацилеме палăртнă тата ытти те. Çавăн пекех Михаил Васильевич пирĕн ума пысăк задачăсем лартрĕ, – терĕ Роза Алексеевна Чăваш Ен стратегиллĕ аталанăвне тишкернĕ май.

Ĕç ушкăнĕ пурăнмалли çуртйĕрпе коммуналлă хуçалăхăн ертсе пыракан компанинче вăй хуракансемпе калаçу ирттерчĕ. Халăха хӳтĕлес тĕллевпе çитес çул тарифсене улăштарассине çулталăкăн иккĕмĕш çуррине куçарнă. Коммуналлă пулăшушăн тӳлекен хаксен виçисене чакарас тĕллевпе малашне энерги ресурсĕсене перекетлессипе ытларах тимлемелле. Ертсе пыракан компанисен ĕçĕ-хĕлĕн уçăмлăхĕ пурне те кирлĕ пулмалла. Ăна вара эпир Интернетри Пурăнмалли çурт-йĕрпе коммуналлă хуçалăх ятарлă Порталĕ урлă пĕлме пултаратпăр. Çак самантсем пирки те асăннă Президент Çырăвĕнче.

– Пĕтĕмĕшле илсен ертсе пыракан компани ĕçĕ-хĕлĕ хăй тивĕçне пурнăçлать, нумай хваттерлĕ çуртсене тытса тăрать, ытти хушма ĕçе йĕркелет. Халăх ыйтăвне туллинрех тивĕçтерес, вĕсенче тĕл пулакан тĕрлĕ кăлтăка çийĕнчех асăрхас тата сирес тĕллевпе нумай хваттерлĕ кашни çуртрах çирĕплетнĕ чи уйрăм çын пур. Ĕçе çапла майпа йĕркелени икĕ еншĕн те меллĕ, – пĕлтерчĕ асăннă компани ертӳçи Николай Валентинович Любимов.

Пурăнмалли çурт-йĕр ыйтăвне хускатнă май пĕр йывăрлăх çĕнĕрен тапранчĕ, Муркаш салинчи Восточная урамра пурăнакансен хăйсен чун ыратăвĕ. Маларах кунти çуртсем кирпĕч завочĕн тытăмĕнче пулнă, халĕ кашнин уйрăм хăрпăрлăхĕнче. Кунта çĕр алă çынна яхăн пурăнать. Вĕсене ĕçмелли пахалăхлă шыв тата ытти хăш-пĕр ыйту пăшăрхантарать.

– Вĕсен ыйтăвне эпир пурте ăнланатпăр, паллах, пур йывăрлăха пĕр кун хушшинче татса пама май çук. Апла пулин те шывсăр, çутăсăр лартмăпăр. Халĕ çитес вăхăтра пурнăçлама палăртнипе тĕллевлĕ ĕçлетпĕр, – терĕ Муркаш ял тăрăхĕн пуçлăхĕ Николай Иванович çынсен чун ыратăвне тĕпе хурса.

Çавăн пекех ĕç ушкăнĕ 13 номерлĕ аптекăра тĕл пулу ирттерчĕ. Аптека ытларах çăмăллăхлă рецептпа усă куракансене тĕрлĕ эмелпе тивĕçтерет. Учрежени больница çывăхĕнче пулни пуриншĕн те меллĕ.

Асăннă аптекăра тăрăшакансене те пăшăрхантараканни çук мар. Паянхи кун тĕрлĕ сăлтава пула кунта ĕçлеме специалистсем çителĕксĕр.

– Патшалăх пур отраслĕте тăрăшакансем валли те çăмăллăхсем кĕртет, хушма пулăшу уйăрать. Акă яллă вырăнсенче ĕçлеме килĕшекен врачсене Раççей шайĕнче пысăк хавхалантару шантараççĕ. Çавăн пекех тĕрлĕ категори валли коммуналлă пулăшушăн компенсаци парассине йĕркелет, мĕншĕн-ха фармацевтсем пирки ниçта та асăнмаççĕ-ха, – çакăн пек ыйту çĕклерĕ асăннă аптека ертӳçи Светлана Мефодьевна Григорьева кунта тăрăшакансен ячĕпе.

Малашнехи тĕл пулу ача-пăча библиотекинче пысăк йыш умĕнче иртрĕ.

Р. ИЛЛАРИОНОВА.

4 декабря – выборы

КАРЯГИН Федор Александрович

Кандидат в депутаты Госсовета Чувашии по Моргаушскому одномандатному избирательному округу № 8

Из программы:

Природные ресурсы и ведущие отрасли – в народную собственность!

Труженикам – работу и достойную зарплату!

Введем прогрессивные налоги на сверхдоходы!

Детям войны – государственную поддержку!

10% расходной части бюджета – сельскому хозяйству!

Обеспечим доступ граждан к образованию, охране здоровья и культуре!

Прекратим коммунальный грабеж, решим проблемы в ЖКХ!

Вернем народу право самому выбирать глав городов, районов и республики!

Печатается на платной основе.

Официально

Чувашская Республика
Администрация Моргаушского района
ПОСТАНОВЛЕНИЕ

17.11.2011 г. № 1219

с. Моргауши

О внесении изменений в постановление администрации Моргаушского района от 13.10.2011 №1097 «Об образовании избирательных участков для проведения голосования и подсчета голосов избирателей на выборах депутатов Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации шестого созыва 04 декабря 2011 года на территории Моргаушского района Чувашской Республики»

В соответствии со статьей 19 Федерального закона «Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации», по согласованию с Моргаушской территориальной избирательной комиссией, **постановляю**:

1. Внести изменения в приложении к постановлению администрации Моргаушского района от 13.10.2011 г. №1097 «Об образовании избирательных участков для проведения голосования и подсчета голосов избирателей на выборах депутатов Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации шестого созыва 04 декабря 2011 года на территории Моргаушского района Чувашской Республики» изложив п.36 списка избирательных участков в следующей редакции:

«36. Чуманкасинский избирательный участок № 560

Место нахождения участковой избирательной комиссии и помещения для голосования: МБОУ «Чуманкасинская средняя общеобразовательная школа».

Границы избирательного участка: дер.Одаркино, с.Чуманкасы, дер. Шербаши, дер.Карманкасы, дер.Ягаткино.

Телефон № 61-2-66»

2. Направить настоящее постановление в Центральную избирательную комиссию Чувашской Республики, Моргаушскую территориальную избирательную комиссию.

3. Опубликовать настоящее постановление в средствах массовой информации не позднее 19 ноября 2011 года.

4. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на Тарасову Лилию Юрьевну, заместителя главы администрации района – начальника отдела организационно-кадрового, правового обеспечения и по работе с органами местного самоуправления.

Глава администрации Моргаушского района
Ю.А. ИВАНОВ.

Моргаушская территориальная избирательная комиссия
РЕШЕНИЕ

17 ноября 2011 года № 33/1

О заявлении члена участковой избирательной комиссии с правом решающего голоса избирательного участка № 569 по выборам депутатов Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации шестого созыва

В соответствии со статьями 6,11 Федерального закона «Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации» и на основании заявления члена участковой избирательной комиссии избирательного участка № 569 с правом решающего голоса Трофимовой Рены Германовны Моргаушская территориальная избирательная комиссия **решила:**

1. Освободить Трофимову Рену Германовну от обязанностей члена участковой избирательной комиссии избирательного участка № 569 с правом решающего голоса до истечения срока полномочий.

2. Предложить политическим партиям, иным общественным объединениям, представительным органам муниципальных образований, собраниям избирателей по месту жительства, работы, службы, учебы в срок 22 ноября 2011 года представить в Моргаушскую территориальную избирательную комиссию предложения по кандидатурам в состав участковой избирательной комиссии №569 по выборам депутатов Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации шестого созыва.

3. Направить настоящее решение для опубликования в средства массовой информации.

Председатель Моргаушской территориальной избирательной комиссии
Л.Ю. ТАРАСОВА.
Секретарь Моргаушской территориальной избирательной комиссии
В.Н. ФОМИНА.

Çул çинчи хăрушсăрлăхшăн

Пурнăç вăхăтсăр ан татăлтăр

2005 çултанпа ноябрь уйăхĕн виççĕмĕш вырсарни кунĕнче пĕтĕм тĕнчипех çул-йĕр çинчи инкексенче вилнисене асăнаççĕ. Çакăн пек ятарлă кун пурри пире пурне те çул-йĕр çинчи тимлĕх, асăрхануллăх пирки тепĕр хут аса илтерет.

Пирĕн çĕр-шыврах акă çулсерен çул çинчи инкексенче пин-пин çыннăн пурнăçĕ вăхăтсăр татăлать. Республикăра çулталăк пуçланнăранпа çул çинчи 1450 транспорт инкекĕнче 211 çын вилнĕ, 1863-шĕ суранланнă. Пирĕн районта та лару-тăру лăпкă мар: 44 инкекре 11 çыннăн пурнăçĕ вăхăтсăр татăлнă, 59-ăн суранланнă.

Çанталăк хальхи условийĕсенче – пăрлак, тăман вĕçтерме пултарать – çул çинче уйрăмах асăрханулла пулмалла. Машина тăруках чарăнма пултарманнине, унăн урапisem шуса кайма пултарнине те манмалла мар. Ача-пăчапа инкек пулма пултарассинчен те асăрханмалла.

С. ИВАНОВ,
районти ГИБДД уйрăмĕн пуçлăхĕ, полицин аслă лейтенанчĕ.

Пĕтĕмпех çын валли тата çыншăн

Хисеплĕ депутатсем, хаклă ентешĕмĕрсем!

Халăх ырлăхĕ — чи аслă саккун. Влаç органĕсен пĕтĕм ĕçĕ-хĕле пĕртен-пĕр çак тĕллеве пăхăнса тăмалла тата должноçри çынсен, мĕн пур шайри влаç органĕсен ĕçченĕсен пирĕн тивĕç çыншăн ĕçлесси пулнине самантлăха та манмалла мар. «Çынна мĕнле виçепе виçен, хăвна та çавăнпах виçĕç». Çак сăмахсен тĕрĕслĕхне пин-пин çул çирĕплетекен халăх ăсĕ çапла вĕрентет, çавăнпа та пирĕн пурин те çак чăнлăха хамăрăн тавра курăмра тĕп вырăна хумалла тата кулленхи пурнăçри девиз евĕр йышăнмалла. Çырăва хатĕрленĕ вăхăтра эпĕ республикăра пурăнакансене хастартарах пулма, хăйсен граждан яваплăхне палăртма, сĕнĕвĕсене пĕлтерме ыйтса чĕнсе каларăм. Сĕнӳ чылай килчĕ, эпĕ çакăнпа пурне те чунтан тав тăватăп.

«АБС ЗЭиМ Автоматизаци» акционерсен обществин тĕп конструкторĕ Юрий Иванович Степанов, сăмах май, эпĕ унта нумаях пулмасть пулса курнăччĕ, чĕнсе каланине йышăнса хăйĕн сĕнĕвĕнче Çыру ятне улăштарса ăна Чăваш Ен халăхне Чĕнсе калани тесе палăртмалли çинчен çырать. Ахăртнех, çакă тĕрĕс те пулĕ. Çитменнине, хисеплĕ парламентарисем, сире кăна мар, республика гражданĕсене те тӳрремĕнех чĕнсе каламалли сăлтав паян нумай.

Пĕрремĕшĕнчен, нумаях пулмасть эпир Чăваш Ен Патшалăх Канашне республика бюджечĕн проектне тăратрăмăр. Йăлана кĕнĕ пекех бюджет социаллă тĕллевлĕ, унти тăкаксен виççĕ тăваттăмĕш пайĕ пирĕн граждансемшĕн чи пĕлтерĕшлĕ ыйтусемпе çыхăннă. Çавăнпа та республика пуçлăхĕ пулнă май çав бюджет обязательствисене пурне те пурнăçласси пĕтĕм яваплăха пĕлтеретĕп.

Иккĕмĕшĕнчен, хальхи лару-тăру суйлав умĕнхи пулнипе палăрса тăрать. Вăл общество пурнăçĕ çине хăйне майлă витĕм кӳрет, апла пулсан граждансен шухăш-кăмăлĕнче те палăрмасăр юлмасть, çавăнпа та ку енĕпе хам мĕн шухăшланине асăнса хăвармасăр пултараймастăп. Суйлав теми суйлавçăшăн яланах йывăр та хĕрӳллĕ тема шутланать, чи пĕлтерĕшли вара — йăлана кĕнĕ пекех унта йӳнĕ популизм та, куç кĕрет ултав та туллиех.

Чылай тупăшакан вăйсен, тавлашакан кандидатсен тĕллевĕ политика пурнăçне йывăрлатса кăтартасси, суйлавçа сехĕрлентересси пулса тăрать. Çавăн пекех экономика статистикине пĕлсех кайман, ăна-кăна питех чухламаннине пула, тен, тата йăнăшнăран та, çăмăллăнах ĕненекен, вăйра тăракан влаçа, ăна суйлав тапхăрĕнче яланах тапăнаççĕ, айăпласа каланă кирек мĕнле сăмаха та çывăха илекен çынсене тăрăшсах пăтраштарма хăтланаççĕ. Анчах та пирĕн халăх кун пирки çапла калать: «Турпас тăвакана мар, пӳрт лартакана платник теççĕ». Шантарсах калама пултаратăп, пуçланă кирек мĕнле ĕçе те эпир вĕçне çитернĕ. Хăшĕ-пĕри пек пулăмсене хитрелетсе кăтартман. Йывăрлăхсене пăхмасăр, пурнăçлама пултарайманнине нихăçан та шантарман, шантармастпăр та. Ку манăн, Президентăн, принциплă позицийĕ шутланать. Çавăнпа та пурсăра та кирек мĕнле информаци илнĕ чухне те тимлĕ тата яваплă пулма ыйтатăп.

Тĕрĕссипе каласан, пирĕн лару-тăру çирĕп тата мана, республика ертӳçине, пит темлех пăшăрхантармасть. Чăваш Ен тăрăх тухса çӳрекен йышлă çул çӳрев вăхăтĕнче хам куçпа курни, ĕç коллективĕсемпе тĕл пулни çынсем пуш сăмах çаптарас шухăшлă мар, ĕçлес тĕллевлĕ пулнине çирĕплетеççĕ. Çавăнпа та коллективсем ертӳçĕсемпе пĕрле лайăх кăтарту тăвассишĕн ĕçлекен вырăнта çирĕплĕх те, ыранхи кун шанчăклăхĕ те пур.

Ку кăна та мар, юлашки икĕ çул хушшинче экономикăна кризисран тухма пулăшса хăйсен ĕç вырăнĕнче яваплăха туйса тăрăшнă Чăваш Енри мĕн пур çынна манăн тав тума та сăлтав пур. Эпир республикăн социаллă пурнăçпа экономика кăтартăвĕсене палăрмаллах лайăхлатрăмăр. 2010 çултан пуçласа экономикăн пĕтĕм тĕп кăтартăвĕ енĕпе çирĕп ӳсĕм палăрать.

Эпĕ 2011 çулта экономика аталанăвĕн кризисченхи шайне тухма тĕллев лартнăччĕ. Цифрăсем амбициллĕ пулин те – эпир çакна тума пултартăмăр. Регионти пĕтĕмĕшле продукт калăпăшне 199 миллиард тенке çитерме палăртнăччĕ, чăннипе вăл 200 миллиард тенкĕрен кая мар пулать. Кăçал тĕп капитала хывакан инвестицисен хисепĕ 55 миллиард тенкĕ шайне çитет. Иртнĕ çул тухăçлă пулчĕ: Чăваш Енре промышленноçпа ял хуçалăх производствин индексне Раççейри вăтам кăтартуран пысăкрах шая çитернĕ, ку кăтарту строительствăра та, вак сутуилӳре те пысăкрах, халăхăн укçа-тенкĕн чăн тупăшĕсем те ӳснĕ. Куллен кирлĕ апат-çимĕç хакĕсем ӳсесси те пирĕн патра пĕчĕк шайра. Апат-çимĕç таварĕсен потребитель хакĕсен индексĕ енĕпе Чăваш Республики федерации Атăлçи округĕнчи регионсен хушшинче Чулхула облаçĕпе тата Мари Республикипе пĕрле иккĕмĕш вырăнта тăрать.

Пирĕн çуллĕ рейтинга Пĕтĕм тĕнчери агентствăсем тепĕр хут çирĕплетрĕç, çакă Чăваш Енĕн инвестици илĕртӳлĕхне лайăх хак пани тата ĕçсем чăннипе мĕнлерех пынине палăртни шутланать. Экономика ӳсĕмĕ, патшалăх парăмне тивĕçтерме каякан тăкаксене вырăнлăрах туни, федераци бюджечĕн укçи-тенкине явăçтарни республика бюджетне палăрмаллах лайăхлатма май пачĕç. Эпир çулталăкри тупăшсен калăпăшне – 32,4 процент, тăкаксене вара 42,6 процент ӳстерме пултартăмăр. Çав укçа-тенке çын вăй-хăватне аталантарма уйăртăмăр, мĕншĕн тесен унран хаклăраххи урăх çук.

Промышленноç хăйĕн хăвăртлăхне сыхласа хăварни пире 10 уйăхри кăтартусем енĕпе федерацин Атăлçи округĕнче малта пыракансен йышне кĕме май пачĕ. Экономика ĕçĕ-хĕлĕнчи тирпейлекен производствăсен 12 тĕсĕнчен тăххăрăшĕнче производство индексне ӳстернĕ, ĕç тухăçлăхĕ кунта 20 процент ытларах пысăкланнă. Пурăнмалли çурт-йĕр хута ярас ĕç индексĕ пирĕн çултан-çул Раççейре чи лайăххи. Эпир пурăнмалли çурт-йĕр строительствин хăвăртлăхне сыхласа хăвартăмăр – ку кăтартупа эпир йăлана кĕнĕ пекех Раççейре малти вырăна тăратпăр. Тата çакна палăртас тетĕп: пурăнмалли çурт-йĕрĕн 50 процентне пирĕн ял çĕрĕнче çĕклеççĕ, çакă ял халăхĕ тĕлĕшпе тытса пыракан патшалăх политики ăна пулăшассине тĕп вырăна хунине çирĕплетет, çавна пулах эпир Чăваш Енре пĕр яла та çухатмарăмăр.

Ял хуçалăх отраслĕнче те çĕр ĕçченĕсене тав тума сăлтав пур. Типĕ те шăрăх çанталăклă 2010 çул хыççăн вĕсем тăватă хут ытларах (малтанлăха шута илнĕ виçепе) тыр-пул тата тухăçлăхĕ икĕ хут ытларах ӳснине кура çавăн пекех икĕ хут ытларах çĕр улми ӳстерсе пухса кĕртме пултарчĕç. Хăйсем пăхса ӳстернĕ ял хуçалăх çимĕçĕсемпе халăха хĕл валли çителĕклĕ тивĕçтерчĕç, çав шутра йышлă ярмăрккăсенче те (посредниксемсĕр йĕркеленĕ суту-илӳ ĕçĕ хула çыннисене сакăр миллион тенке яхăн укçа-тенкĕ перекетлеме май панă). Пирĕн çавăн пекех аш-какай тата çăмарта туса илесси, мĕн пур категори хуçалăхсенчи ĕнесен шучĕ те ӳснĕ. Ял хуçалăх производствин хăвăртлăхĕн ӳсĕмĕ енĕпе Чăваш Ен Атăлçи федераци округне кĕрекен регионсен хушшинче пиллĕкмĕш вырăн йышăннă.

Чăваш Ен экономикин лайăх аталанăвĕ тытăмлă йышăнусем тума май пачĕ. Хальхи **Чăваш Ен экономикăна экспортпа чĕр тавар никĕсĕ çинче аталантарнинчен инноваци аталану çине куçармалли стратегие** машинăсем тăвассине, электротехникăпа агропромышленноç комплексĕсене, строительство ĕçне, информаци технологийĕсене, предпринимательлĕх приоритетлă майпа аталантарса пурнăçа кĕртет. Раççей Финанс министерстви пирĕн республикăна çĕршывăн «электрон бюджечĕн» ĕçлетме суйласа илнĕ пилотлă виçĕ регион шутне кĕртни вара эпир бюджет «енчĕкĕпе» пысăк ăсталăхпа ĕçленине тата пирĕн çак сферăри ĕçе пысăк хак панине çирĕплетет.

Манăн политикăри оппонентсем суйлав умĕнхи лару-тăру шайĕнче республикăн патшалăх парăмĕн темине çĕклеççĕ, анчах та яваплăн пĕлтеретĕп: Чăваш Ен хăйĕн парăм обязательствисене парăм шайне ăнăçлăн чакарса пурнăçласа пырать тата чи малтан тӳлемелли социаллă пĕлтерĕшлĕ тӳлевсене вăхăтра та туллин тӳлет, çавна май тата хăй çине социаллă çĕнĕ обязательствăсем те илчĕ. Иртсе пыракан çулта патшалăх парăмне тухăçлăн пурнăçланине пула эпир 76,4 миллион тенкĕ перекетлерĕмĕр. Кăçал эпир тăватă миллиард тенкĕ тавăрса паратпăр, çитес çул вара – пилĕк миллиард тенке яхăн, эпир çакна графикпа килĕшӳллĕн пурнăçлатпăр, кунта нимĕнле иккĕленӳ те пулма пултараймасть.

Хисеплĕ ентешĕмĕрсем!

Сирĕнтен кашнинĕшĕнех ыранхи кун шанчăклăхĕ тата паянхи пурнăç хăтлăхĕ пысăк пĕлтерĕшлĕ. Çыннăн ĕç пулмалла, ăна тивĕçлĕ шалу тӳлемелле, вăл пурнăçра хăйне хăрушлăхсăр туймалла, тавралăх экологийĕ йĕркеллĕ пулнине пĕлсе тăмалла, сывлăх сыхлавĕ тата вĕренӳ паракан лайăх пахалăхлă пулăшусемпе, культура еткерĕпе усă курма пултармалла. Ăнăçлă çын кăна телейлĕ ашшĕ-амăшĕ тата пархатарлă еткерçĕ пулать, çĕр-шыва аталантармалли чăн вăй пулма пултарать. Унсăрăн унăн пурнăçĕ кулленхи йывăрлăхсене çĕнтерессипе çыхăннă асаплă кун-çула çаврăнать. Мĕн пур влаç органĕсен, пирĕн пурин те, уйрăмах вара республика Президенчĕн тĕп тĕллевĕ – пирĕн граждансен пурнăç пахалăхне лайăхлатасси. Мĕншĕн тесен тĕп вырăнта – çын, тĕп тĕллев те – вăлах. «Çынна пани сая каймасть», - теççĕ.

Иртнĕ çул ку тĕлĕшпе эпир пĕлтерĕшлĕ темиçе задачăна татса патăмăр.

Пĕрремĕшĕнчен, **ĕççĕрлĕхе чакарас енĕпе** эпир виçĕ çул тытăмлăн ĕçлерĕмĕр. Çĕнетекен предприятисенче ĕç вырăнĕсене сыхласа хăварма, кадрсене маларах вĕрентсе хатĕрлеме, хăй ĕçне йĕркелесе яма грантсем пама 3 миллиард та 345 миллион тенкĕ уйăртăмăр. Пĕтĕмпе патшалăх пулăшăвĕ памалли 20 ытла çул-йĕре пурнăçланă.

Республикăра пурăнакан кашни виççĕмĕш çын çав пулăшупа усă курнă. Эпир ĕç вырăнĕсене сыхласа хăварма тата 93 пин çынна ĕçрен кăларса ярассине сирме пултартăмăр. Чи кирли – патшалăх пултарулăх вăй-халне харпăр хăй тĕллĕн тӳрре кăларма лайăх майсем туса пачĕ. Предпринимательлĕх ĕçĕ-хĕлне йĕркелесе яма кăмăл тунă кирек мĕнле ĕççĕр çын та каялла тавăрса памалла мар йĕркепе 58,8 пин тенкĕрен пуçласа 500 пин тенкĕ таран пулăшу илме пултарчĕ. Çакнашкал майпа 6542 çын усă курчĕ. Пурнăçланă ĕçсем ĕççĕрлĕх шайне 1,4 процента çити чакарма май пачĕç, республикăра ĕççĕрлĕх шайĕ чакассин хăвăртлăхĕ Раççей Федерацийĕнчи кăтартупа танлаштарсан икĕ хут ӳснĕ.

Пирĕн ĕç рынокĕнчи çивĕчлĕхĕн коэффициенчĕ те палăрмаллах чакрĕ – ĕç шыракан пĕр çын пуçне пушă икĕ вырăна яхăн. Енчен те кризис тапхăрĕнче пĕр вакансие темиçе çын йышăнасшăн пулнă пулсан, халĕ пачах урăхла лару-тăру, икĕ пушă ĕç вырăнне пĕр ĕççĕр çын тивет, рабочи специальноçĕсем валли вара тата та ытларах. Çав хушăрах çакна палăртатăп: эпир техника професси училищисен пурлăхпа техника никĕсне палăрмаллах çирĕплетрĕмĕр. Çавна май халĕ пирĕн граждансем офисра вăй хуракансенчен ытларах укçа-тенкĕ ĕçлесе илме май паракан ĕç специальноçĕсем илме пултараççĕ, çакă вĕсене вĕренӳ çул-йĕрне ăнланса суйласа илмелли майсем туса парать.

Çĕнĕ ĕç вырăнĕсем йĕркелесси – Правительствăшăн кăна мар, муниципалитет влаç органĕсемшĕн те чи пĕлтерĕшлĕ тĕллев. Эпир кăçал республикăн инвестици илĕртӳлĕхне ӳстерес енĕпе программа йышăнтăмăр, вăл çĕнĕ производствăсене аталантарассине гарантилеме тивĕç, çав производствăсен вара граждансене ĕç вырăнĕсем йышăнма кăна мар, хăйсен пĕтĕм пултарулăхĕпе пĕлĕвне çемье бюджетне пуянлатма, республика пурнăçне лайăхлатмашкăн ĕçлеме майсем уçаççĕ.

Чăваш Ене 2020 çулччен аталантармалли Стратегире ку енĕпе тĕрлĕ мерăсем палăртса хăварнă. Переченьре – 403 миллиард ытла тенкĕлĕх 95 инвестици проекчĕ. Пĕр çак сфера кăна малтанласа палăртнă тăрăх 35 пин çĕнĕ ĕç вырăнĕ, çав шутра пысăк технологиллĕ производствăсенче 10 пин ытла çĕнĕ ĕç вырăнĕ йĕркелеме май туса парать.

Республика пуçлăхĕ пулнă май хамăн тĕллевĕме предприятисене çĕнĕ саккассем илме май килнĕ таран ытларах пулăшасси, хамăр таварсене тата пулăшу ĕçĕсене Раççей рынокне тухма май туса парасси евĕр куратăп. Çакă пурте республикăри ĕç вырăнĕсене аталантарма та, сыхласа хăварма та пулăшĕ.

Тивĕçлĕ ĕç укçи çынна йĕркеллĕ пурнăма, кил-çуртне хăтлăх кӳме тата кăмăл тĕлĕшĕнчен хăйне лайăх туйма пулăшать. Ку енĕпе Чăваш Ен Правительствин политики пулăшу парассине малалла та çирĕппĕн тытса пыма тĕллев лартать. Бюджет сферинче вăй хуракан мĕн пур ĕçченĕн шалăвне эпир 13 процент чухлĕ ӳстертĕмĕр. Раççей Президенчĕ вĕрентекенсене пулăшас тĕлĕшпе лартнă тĕллеве пурнăçласа эпир вĕсен ĕç укçине кăна мар, педагогика персоналĕн – педагог-психологсен, социаллă педагогсен, çавăн пекех шкулчченхи вĕренӳ учрежденийĕсенче ĕçлекен воспитательсен – ĕç укçине те 30 процент чухлĕ ӳстертĕмĕр. Икĕ çулта сывлăх сыхлавĕнче врачсен ĕç укçи сахалтан та 31 процент, вăтам сыпăкри медицина ĕçченĕсен вара – 26,4 процент пысăкланмалла.

Патшалăх бизнеса пулăшас енĕпе пурнăçлакан чылай ĕç, Чăваш Ен территорийĕнче хăйсен çĕнĕ производствисене тата саккасĕсене вырнаçтаракан çĕршыври пысăк корпорацисемпе туслă хутшăнусем йĕркелени экономикăри ĕç укçи шайĕ çине активлă майпа витĕм кӳчĕç.

Ĕç укçи ӳсессин хăвăртлăхĕпе Чăваш Ен федерацин Атăлçи округне кĕрекен регионсен хушшинче кăçал çулталăк тăршшĕпех çиччĕмĕш вырăнта тăрать, ĕç укçин тулли шайĕпе (Мари Эл тата Мордва республикисенчен иртсе) –12-мĕш вырăнта. 6 субъектра кăна халăхăн укçа-тенкĕн чăн тупăшĕсем ӳснине шута илнĕ. Чăваш Ен çак йышра пиллĕкмĕш вырăнта.

Çакна палăртмалла: Чăваш Республикинчи организацисен ĕçченĕсен уйăхри номиналлă çырса хунă вăтам ĕç укçин кал-кал улшăнăвĕ самаях кăтартуллă, 2002 çултан пуçласа вăл 5,9 хут ӳснĕ, ĕçлеме пултаракан халăх валли çирĕплетнĕ пурăнма кирлĕ чи пĕчĕк виçе вара – 3,6 хут кăна. Çав хушăрах ĕç укçи шайĕ, отрасльсем тăрăх илес пулсан, палăрмаллах уйрăлса тăрать, анчах та пирĕн ĕç укçи 40 пинрен те иртекен ĕç вырăнĕсен хисепĕ йышланать. Экспертсен хаклавĕ тăрăх 64 пин çын е организацисенче ĕçлекенсен пĕтĕм йышĕн 17 проценчĕ 25 пин тенкĕ ытла ĕç укçи илет.

Çакăн пек факта та палăртатăп. Енчен те çулталăк каярах халăха ĕçпе тивĕçтерекен службăра ĕç шыракансене пĕчĕк шайри – 4,5 пин тенкĕ тӳлекен – ĕç вырăнĕсем сĕннĕ пулсан, халĕ вакансисен рынокĕ палăрмаллах улшăнчĕ: ĕççĕррисене сĕнекен ĕç вырăнĕсен 40 процентĕнчен ытларах пайĕнче 10 пин тенкĕрен пысăкрах ĕç укçи шантараççĕ. Асăннă пушă ĕç вырăнĕсен çуррине уйăхри ĕç укçи – 15 пин тенкĕ. Ку кăтарту вара экономикăри вăтам ĕç укçи шайĕнчен те кăшт пысăкрах. Апла пулсан ытларах тупăш илес тесен вĕренмелле тата пулас профессие тĕплĕн шухăшласа суйласа илмелле.

Ял хуçалăх отраслĕнчи тата вăрман хуçалăхĕнчи ĕç укçи – уйрăм тема. Ăна Раççейри вăтам шая çити ӳстерме пирĕн мĕн кирлине пурне те тумалла.

Ĕç укçи енĕпе пуçтарăннă парăм теми те çивĕч шутланать. Шел те, Чăваш Ен ку ыйтупа федерацин Атăлçи округĕнчи субъектсен хушшинче иккĕмĕш вырăнта тăрать, парăмсен хисепĕ – 106,8 миллион тенкĕ. Анчах та кунта çакна палăртмалла, асăннă парăмсен 95,4 проценчĕ конкурслă производство процесне пуçарнă, урăхла каласан, панкрута тухнă 14 организацин. Тата парăмсен 60 проценчĕ яхăн халь эпир япăх ятпа пĕлекен «САВВА» компанисен ушкăнĕнчи предприятисен. Хальхи вăхăтра Чăваш Республикин Прокуратури тата Чăваш Республикин Росреестр управленийĕ арбитражăн уйăрнă ертӳçисен ĕç-хĕлне тĕрĕслет. Тĕрĕслев вăхăтĕнче вĕсен ĕçĕ-хĕлĕнчи йĕркене пăснă тĕслĕхсене палăртаççĕ тата хăйсене панă полномочисен шайĕнче тивĕçлĕ мерăсем йышăнаççĕ.

Кашни гражданинăн пурнăç шайне палăртакан тепĕр фактор **сывлăх сыхлавĕ паракан пулăшусен пахалăхĕ тата вĕсемпе усă курма лайăх май пулни** шутланать. Асăрхаттаратăп: çав пахалăх граждансен сывлăхĕ çине те витĕм кӳрет çеç мар, республикăри демографи лару-тăрăвне те йĕркелет.

(Малалли 4 стр.)

Пĕтĕмпех ҫын валли тата ҫыншăн

(Малалли. Пуҫл. 3 стр.)

Пĕр енчен, эпир Чăваш Енре ҫураласлăха ӳстерес тата халăх вилессине чакарас кăтартусемпе Раҫҫейре чи лайăххисенчен пĕри шутланатпăр. Пурнăҫ тăршшĕн виҫи те пирĕн Раҫҫейри кăтартуран пысăкрах тата эпир ăна сахалтан та 70 ҫула ҫитерме тĕллев лартатпăр. Юлашки ҫулсенче республикăра хальхи вăхăтри диагностика тата сиплев центрĕсем 20 яхăн йĕркеленĕ. Халĕ пирĕн граждансем операци тутарма унчченхи пек ҫĕр-шывăн тĕп хулинчи клиникăсене кайса ҫӳремеҫҫĕ, пысăк ăсталăхлă медицина пулăшăвне Чăваш Енрех илеҫҫĕ, ҫакă вĕсене ҫемье бюджетне перекетлеме май парать. Пирĕн инсульта пула вилесси – 35 процент, инфаркта пула – 15 процент, ҫул-йĕр ҫинчи транспорт инкекĕсенче аманнине пула 8 процент чакнă. Шыҫă чирĕсемпе чирлекенсем чĕрĕ юласси 60 процент ӳснĕ. Иккĕмĕш ҫул Сывлăх центрĕсем ĕҫлеҫҫĕ, вĕсем сывă ҫынсен – аслисенне те, ачасенне те – сывлăхне упрама пулăшаҫҫĕ, ҫапла майпа граждансене сывă пурнăҫ йĕрки ҫинчен шухăшлама хистеҫҫĕ.

Тепĕр енчен, пирĕн поликлиникăсенчи черетсене пула йывăрлăх палăрать, мĕншĕн тесен малтанласа йышăнакан врачсем хăш чухне ҫитсех каймаҫҫĕ тата ансăр специалистсем енĕпе те ыйту ҫивĕч тăрать. Ҫавна май пирĕн кадрсем ҫитменнипе ҫыхăннă ыйтăва мĕн пур майпа татса памалла. Граждансем черетсене тата регистратурăра кăна мар, тепĕр чухне врач пӳлĕмĕнче те чунсăрлăхпа тата тӳрккеслĕхпе тĕл пулни палăрать.

Пысăк технологиллĕ медицина пулăшăвĕ сарăлса пыни малтанхи сыпăкри медицина пулăшăвне кая хăварма тивĕҫ мар. Ку тĕлĕшпе сывлăха сыхлас ĕҫе 2 ҫулта модернизацилемелли программа ҫине пысăк шанăҫ хуратпăр. **Ҫак вăхăт хушшинче республикăра 25 медучреждение 4,5 миллиард тенкĕлĕх юсаса лайăхлатмалла, 2 пин ытла единица медицина оборудованийĕ** туянмалла, информаци ҫĕнĕ технологийĕсене ĕҫе кĕртмелле. «Электрон регистратури» урлă врач патне ҫырăнмалли мел пирĕн патра анлă сарăлнă, унпа пĕтĕм республикипе кунне 3 пин ытла пациент усă курать. Ҫапах та эпĕ граждансене врач патне ҫырăнмалли майпа кăна мар, больница сайчĕпе те унти пулăшу пахалăхне витĕм кӳмелли мел пек усă курма сĕнетĕп – сиплев пахалăхĕ ҫинчен хăвăр шухăшăрсене палăртса ҫырăр, сирĕн правăна пăснă тĕслĕхсене пурне те пĕлтерĕр.

Модернизацин пĕлтерĕшлĕ тĕллевĕ ҫавăн пекех медицина пулăшăвĕ памалли стандартсене ĕҫе кĕртесси пулса тăрать. Ҫакă кашни пациентах кирлĕ шайра диагностика тата сиплев пулăшăвĕ илессине гарантилеме кăна мар, ҫавăн пекех тата сиплев тăкакĕсене ӳстерме, граждансене стационарсенче эмелпе тивĕҫтерме, чирлĕ ҫынсене хăйсене эмел тата уйрăм препаратсем туянма сĕнекен тĕслĕхсене пĕтерме пулăшĕ.

Ҫапах та, ман шутпа, модернизацин тĕп тĕллевĕ пӳлĕмсен стенисене юсани тата оборудовани туянни кăна мар, врачпа чирлĕ ҫын хутшăнăвĕсене палăрмаллах улăштарни те пулмалла.

Табак туртассипе, наркоманипе, алкоголизмпа кĕрешес ĕҫре парти тата общество тĕрĕслевĕн пĕлтерĕшне палăртса хăварас тетĕп. Патшалăх политикин сферинче эпир мĕн тумаллине пурне те тăватпăр, ҫапах та общество сиенлĕ ҫак йăласемпе хăй те кирлĕ пек кĕрешмесен эпир чылай ҫамрăк гражданина ҫухатма пултаратпăр, вĕсем вара – Чăваш Ен пуласлăхĕ.

Республика пуласлăхĕ эпир хамăр ачасем ҫине мĕнлерех пăхнинчен тата **вĕренӳ ĕҫĕ-хĕлĕнчен** килет. Асăннă ĕҫ наци вăй-хăвачĕн аталанăвĕ, вăл конкуренци хуҫаланакан хутлăхра пурăнма, наукăпа тачă ҫыхăннă производствăсенче ĕҫлеме хатĕр пулнине витĕм кӳрет. Ҫакăн валли республикăра нумай ĕҫ тунă. Пирĕн ачасенчен 92 проценчĕ ытла хальхи условисенче вĕренет.

Шкул ҫурчĕсене тытăмлăн юсас, шкул компьютерĕсене тата автобус паркне ҫĕнетес, хăрушсăрлăх тытăмне аталантарас ĕҫсене малалла тăсăпăр. Эпир ачасене вĕри апатпа тивĕҫтерес ыйтăва тытăмлăн татса парас тесе тăрăшса ĕҫлерĕмĕр, ҫапах та чи ҫывăх вăхăтрах ачасен апатланăвĕн хальхи вăхăтри индустрине йĕркелемелле. Вăл шкулти апатланăвăн пысăк пахалăхне тата унăн тĕрлĕ енлĕхне тивĕҫтермелле. Шкул инфратытăмне малалла аталантарма муниципалитет районĕсен администрацийĕсен энерги перекетлес, вĕренӳ объекчĕсене юсас енĕпе программăсем туса хатĕрлемелле тата хăйсен сĕнĕвĕсене Чăваш Ен Вĕренӳ тата Финанс министерствисене тăратмалла.

Республикăра ачасене шкулчченхи вĕренӳ учрежденийĕсемпе тивĕҫтерес лару-тăрăва тĕпрен лайăхлатас тĕлĕшпе пурне те тăватпăр. Иртнĕ ҫул валли палăртнă тĕллев те пурнăҫланать. Ҫулталăк ҫурăран пуҫласа 3 ҫула ҫитичченхи ачасем пур, пепкисем ача садне ҫӳремен ҫемьесене укҫа тӳлесе саплаштарас енĕпе пилот проекчĕ пурнăҫланать. Хальхи вăхăтра Шупашкарта, Канашра тата Шупашкар районĕнче ҫав пособие 4 пине яхăн ҫемье илсе тăрать, ҫакă асăннă муниципалитетсенчи ача сачĕ паракан пулăшу кирлĕ ҫынсен 85 проценчĕне танлашать.

Шкулсене юсаса ҫĕнетнĕ шайра 4 пин вырăнлă шкулччензи 235 ушкăн уснă, ҫакă вăтамран **ҫĕнĕ 20 ача сачĕ тăвассипе танлашать.** Кăҫал республикăра юлашки вунă ҫул хушшинче пуҫласа **ҫĕнĕ сакăр ача сачĕ** тума пуҫланă. Ҫитес ҫул тата 3 пине яхăн вырăн йĕркеленет. 2014 ҫул вĕҫне вара 24 ҫĕнĕ ҫурт тата хальк ĕҫлекен ача сачĕсем ҫумне тĕксе 4 ҫурт тума палăртнă. Ҫемье, килти тата уйрăм ҫын тытса тăракан ача сачĕсем тăвассине шута илсен эпир шкулчченхи вĕренӳпе пурте усă курма пултарассипе ҫыхăннă ыйтăва, тĕпрен илсен, татса пама тивĕҫ.

Эпĕ вĕренӳ ĕҫĕн содержанийĕпе ҫыхăннă ҫивĕч ыйту пирки калаҫмастăп. Мĕншĕн тесен республикăра педагогсен самаях креативлă ушкăнĕ ĕҫлет. Эпир нумай ҫĕнĕ пилот проекчĕсене пурнăҫлатпăр, пирĕн пата инҫетрен те вĕренме килеҫҫĕ. Анчах та тепĕр пысăк пĕлтерĕшлĕ ҫивĕч ыйту пур, ун пирки эпĕ маларах, ĕҫсерĕхпе кĕрешесси пирки хускатнă сăмахра асăнтăм. Ку – шкул ачисем хăйсен профессири вырăнне тупасси, экономика валли кадрсем хатĕрлесси, професси пĕлĕвĕ паракан учрежденисенчен вĕренсе тухакансем республикăри ĕҫ рынокĕнче кирлĕ пулнине ӳстересси. Пирĕн ку енĕпе кирлипе ҫĕнӳ хушшинчи уйрăмлăха 10 процентран ытла мар шая ҫитерме тăрăшмалла (хальлĕхе вăл 55 процента танлашать). Ҫакă професси пĕлĕвĕ паракан шкул темиҫе диплом илекен **выпускниксене** кăна мар, **чăн пĕлӳллĕ тата чăн ăсталăхлă, конкурентлă специалистсене** вĕрентсе хатĕрлемеллине пĕлтерет.

Чăваш Ен Вĕренӳ министерствин вырăнти хăй тытăмлăх органĕсемпе пĕрле никĕс шкулсен, ресурс центрĕсен тата професси пĕлĕвĕ паракан учрежденисен вăй-хăвачĕпе усă курса профиль инженер класĕсем уҫас тĕлĕшпе хастарлăн ĕҫлемелле. Ҫак енĕпе Чăваш Енри лайăх опыта анлăн сармалла. Эпир вара унчченхи пекех ĕҫ паракансемпе пĕрле республикăри организацисене специалистсене ĕҫе тĕллевлĕн вырнаҫтарас енĕпе тăвакан ĕҫе малалла тăсăпăр.

Вĕренӳ ĕҫĕнчен **граждансен хăрушсăрлăхĕ** ҫине куҫнă май, Ҫĕнĕ Шупашкарта ĕҫлеттерсе пăхнă йĕркесĕр ҫемьесен даннăйĕсен банкĕпе микрорайонăн социаллă карттине тепĕр хут аса илес тетĕп. Мĕншĕн тесен Чăваш Ен Шалти ĕҫсен министерствин ҫул ҫитмен ҫамрăксем тăвакан преступленисен кăтартăвĕ хальлĕхе лайăх шайра мар-ха.

Юлашки ҫулсенче преступленисен шайĕ чакса пынине, вĕсене уҫса парас шайĕ вара 71 процент кăтарту ҫывăхĕнче ҫирĕппĕн тытăнса тăнине пăхмасăрах, граждансен хăрушсăрлăхĕпе ҫыхăннă лару-тăру ҫаплипех пăшăрхантарать. Пирĕн кăтартусем федерацин Атăлҫи округĕнчи тата Раҫҫейри вăтам кăтартуран лайăхрах пулни право йĕркине тивĕҫтерекен тытăмсене лăпланса ларма ирĕк памасть. Граждансен ҫынна тата унăн пурлăхне тапăнасран хӳтĕлекен ĕҫ пахалăхĕпе шайĕ палăрмаллах ӳссесине кĕтме ирĕк пур.

Ҫавăн пекех ҫакна палăртас тетĕп: пурнăҫ пахалăхĕ лайăхланнăран уйрăм ҫынсем тытакан автотранспорт шучĕ пысăкланни ҫул-йĕр ҫинчи транспорт инкекĕсен йышне ӳстерет. Вĕсенче вара водительсем кăна мар, ҫуран ҫӳрекенсем те вилеҫҫĕ, аманаҫҫĕ. Ҫак цифрăсем пирки шухăшласа пăхма ыйтатăп, кăҫал кăна ҫул-йĕр правилине пăснă 310 пин ытла тĕслĕхе тупса палăртнă, руль умне ӳсĕр пуҫпа ларнă тăватă пин ытла ҫынна административлă майпа явап тыттарнă! Патшалăх Думин ҫĕнĕ йышĕн депутачĕсене ҫакăн пек наказ парас килет – ҫул-йĕр правилисене пăснăшăн тыттаракан явапа тата та ҫирĕплетмелле.

Сăмах май, Раҫҫей Федерацийĕн шалти ĕҫсен министрĕ Рашид Гумарович Нургалиев пирĕн республикăна визитпа килни эпир тĕрĕс ҫулпа пынине ҫирĕплетрĕ. Чăваш Енре пурнăҫланакан «Хăрушлăхсăр хула» программа йĕркене пăсакансемпе чи тĕрĕс майпа – ҫулсем ҫине сăнакан камерăсем вырнаҫтарнипе пула пĕтĕмĕшле тĕрĕслев йĕркелесе – тухăҫлăн кĕрешме пулăшать. Эпир тĕп хулана икĕ ҫул хушшинче ҫĕнĕ оборудованипе тивĕҫтерме хамăр ҫине обязательствăсем илтĕмĕр тата пирĕн программăра палăртнă пĕтĕм ĕҫе пурнăҫланатпăр.

Преступлени тăвасси, ĕҫкĕпе иртĕхни тата хулиганлăх чăн малтанах чунсăрлăхпа ҫыхăннă. Ăс-хакăла йĕркелесси вара – кăткăс тата вăрах ĕҫ, унта хутшăнакан та чылай – ҫемье, шкул, культурăпа кану инститчучĕсем. Модернизаци ĕҫне пурнăҫа кĕртнĕ май вĕсен статусĕ ӳсет, вĕсене экономика аталантармалли ресурс, социаллă ҫирĕплĕх факторĕ тата территори имиджĕ пек хаклаҫҫĕ. Пирĕн мĕн пур ял тăрăхĕсенче культура ыйтăвĕсемпе ҫине тăрса ĕҫлемелле, ҫĕр ҫинче пурăнакан мĕн пур халăхăн культура еткерне пропагандăламалли кашни майпах усă курмалла.

Кăҫал пирĕн пата библиотекăсене аталантарассипе ҫыхăннă чăваш опычĕне паллашма пĕтĕм Раҫҫей килчĕ. Информаципе ҫыхăнăвăн ҫĕнĕ хатĕрĕсем аталанса пынине пăхмасăр, библиотекăсем, уйрăмах ялсенче, халăхăн пысăк пайĕшĕн пĕлтерĕшлĕ центрсем пулса тăраҫҫĕ. Пирĕн тĕп тĕллев – халăх **культура ырлăхĕсемпе тата пулăшăвăн мĕн пур тĕсĕпе** ирĕклĕн тата пĕр тан усă курма пултарассине тивĕҫтерме майсем туса парасси.

Культура министерствине отраслĕн Аталану концепцине туса хатĕрлеме хушатăп, унта пурлăх аспектне кăна мар, чăн малтанах, ҫынах чĕлхепе каласан, ҫынна ăс-хакăлпа кăмăл-сипет тĕлĕшĕнчен воспитани памалли пĕтĕм тренда, республика территорийĕнче ĕҫлекен культурăн мĕн пур институчĕн малашлăхри ĕҫне шута илмелле.

Культурăна пулăшассине вăйлатмалла. Анчах та ҫак ĕҫре тăрăшакансем хăйсем те гуманитари программисен пĕлтерĕшне лайăх ăнланаҫҫĕ. Пирĕн музейсенче нумай ачаллă ҫемьесем, инвалидсем, ачасем тата пенсионерсем ятарлă ҫăмăллăхсемпе усă кураҫҫĕ. Кураканпа, вулаканпа хутшăнса ĕҫлемелли ҫĕнĕ майсем аталанаҫҫĕ. Ҫавнашкал «искусствăпа ятран сиплени», енчен те ҫак ĕҫе професси тивĕҫĕпе кăна мар, пĕтĕм чун-чĕререн тусан ăнăҫлăхпа палăрма тивĕҫ.

Патшалăх ăс-хакăл ĕҫне пулăшма пултаракан мĕн пур вырăнта пирĕн пурин те тăрăшса ĕҫлемелле. Паян ачасене телевизор экранĕнчен, вĕҫсĕр-хĕрсĕр Интернетран йăтăнса тухакан япăх витĕмрен хӳтĕлеме питех те йывăр. Ҫавăнпа та наци пуласлăхĕн ăс-хакăл сывлăхне упраса хăварас тесен пирĕн ашшĕ-амăшĕн яваплăхне ӳстермелле.

Ҫыншăн **сывă пурнăҫ йĕркине тытса пыма май пулни те** пысăк пĕлтерĕшлĕ. Чăваш Ен физкультурăпа спорта аталантарас, спорт шкулĕсен йышĕпе, ҫĕр-шывăри пĕрлештернĕ командăсен членĕсен хисепĕ енĕпе малтисенчен пĕри шутланать. 2010 ҫул пĕтĕмлетĕвĕ тăрăх эпир физкультурăпа тата спортпа туслă граждансен йышĕпе Раҫҫей Федерацийĕн субъекчĕсен хушшинче виҫҫĕмĕш вырăнта тăратпăр (пирĕн кăтарту 27,9 процент, Раҫҫейри вăтам кăтарту – 18,5 процент). Пирĕн тĕллев – 2020 ҫул тĕлне ку кăтартăва 40 процента ҫитермелле.

Ҫакăн валли эпир майсем йĕркеленĕ: ҫитес ҫул вĕҫнелле республикăн мĕн пур районĕнчех физкультурăпа спорт комплексĕсем ĕҫлеме пуҫлаҫҫĕ. Черетре – футбол уйĕсем тата стадионсем тăвасси, пур пек спорт сооруженийĕсене юсаса ҫĕнетесси. Тата чи кирли – эпир Чăваш Ен тĕп хулинче виҫҫĕрен кая мар ФСК тума тĕллев лартатпăр. Хулара пурăнакансем хăйсемшĕн тата хăйсен ачисемшĕн ҫавăн пек майсене тахҫантанпах кĕтеҫҫĕ ĕнтĕ. «Газпром» АУО ертӳҫисен йышăнăвĕпе тата «Пĕрлĕхлĕ Раҫҫей» политика партийĕ пулăшнипе республикăн тĕп хулинче **7500 ҫын вырнаҫмалăх, икĕ катокла** тата машинăсем лартмалли вырăнлă нумай ĕҫ-хĕллĕ хальхи вăхăтри **Пăр кермене** тума пуҫланă. Проект хакĕ – 1 миллиард та 200 миллион тенкĕ. Ку объекта 2013 ҫулхи Ҫĕнĕ ҫул тата Раштав уявĕсем тĕлне хута ямалла.

Халăх пурнăҫне лайăхлатас тĕллев республикăн пĕрлештернĕ бюджечĕн укҫитенки шутне ӳстерме хистет. Ҫавна май патшалăх органĕсен тата вырăнти хăй тытăмлăх органĕсен ҫакна пурнăҫлама сахалтан та икĕ ĕҫе тивĕҫтермелле, налук тӳлекенсен укҫи-тенкипе тухăҫлă усă курмалла тата республика территорийĕнче бюджет майĕсене ӳстермелли ҫĕнĕ тупăшсем тума хастарлăн пулăшмалла.

Общество финанс тытăмне реформăласинче малтисем пулнă май, эпир Раҫҫейри чи усăмлă финанс тытăмĕн ятне тивĕҫрĕмĕр, бюджет йĕркелемелли программа-тĕллев мелĕсем енĕпе ҫĕнĕ норматив-право никĕсне йышăнтăмăр, вăл вара каярах Раҫҫей Федерацийĕн Бюджет кодексĕн нормисен йышне кĕчĕ. **Эффективлăхăн пĕтĕмĕшле шайĕпе Чăваш Ен Раҫҫей регионĕсен хушшинче малти пилĕк лидер йышĕнче.**

Эпир ҫавăн пекех ҫĕр-шывра пĕрремĕш пулса Чăваш Республикин патшалăх программисене туса хатĕрлесси, пурнăҫласси тата хакласси ҫине ҫĕнĕлле пăхассине ĕҫе кĕртрĕмĕр. Программăсен шайĕнче йĕркеленекен республика бюджечĕн тăкакĕсен танлаштарулла виҫи 74,5 яхăн процентпа танлашнă. Тăкаксене планламалли ҫавнашкал тытăма пирĕн муниципалитет шайĕнче те ĕҫе кĕртмелле тесе шухăшлатăп. Бюджет тăкакĕсен пахалăхĕпе тухăҫлăхне тата та ӳстерес тесен вара пирĕн 2012 ҫултан пуҫласа муниципалитетсенче те виҫĕ ҫуллăх бюджетсем ҫине куҫмалла. Ҫавнашкал тĕплĕн планлани федераци влаҫ органĕсемпе регион влаҫ органĕсем, ҫавăн пекех регионсен муниципалитетсен хушшинчи полномочисене уйăрассине лайăхлатма май парать. Ҫакă бюджетсене шайлаштарас тĕлĕшпе тăвакан ĕҫре ҫав тери пысăк пĕлтерĕшлĕ.

Эпир хамăрăн тĕп программăн, Чăваш Республикин Социаллă пурнăҫпа экономика аталанăвĕн 2020 ҫулччченхи стратегийĕн, положенийĕсене тепĕр хут пăхса тухса ҫĕнетрĕмĕр. Унăн тĕп тĕллевĕ – экономикăн конкуренци пултарулăхне пысăклатса тата ăна кал-кал аталантарса халăх пурнăҫĕн пахалăхне тата ытлăх-ҫитлĕхне ӳстересси. Ҫĕнетнĕ стратегире инновацисене, нано- тата биотехнологисене хăвăрт аталантарассине, энерги тухăҫлăхне, ресурссене перекетлессине, ҫынна хывакан инвестицисене тĕп вырăна хунă.

Ҫын капиталне хывакан тухăҫлă технологисен шутне республика граждансене пулăшас енĕпе тăвакан ĕҫе кĕртетĕп.

Раҫҫей Федерацийĕн Президенчĕ тата Раҫҫей Правительствин Председателĕ Тăван ҫĕр-шыв ырлăхĕшĕн вăрах вăхăт ĕҫленĕ, халĕ унран пулăшу кĕтекен ҫынсене тата паян ачасем пăхса ҫитĕнтерес патшалăх вăй-хăватне ӳстерекенсене – нумай ачаллă тата ҫамрăк ҫемьесене социаллă хӳтлĕх памалли политикăна хастарлăн пурнăҫа кĕртеҫҫĕ.

Юлашки 10 ҫулта ватлăхпа паракан ĕҫ пенсийĕн вăтам виҫи ултă хут ӳсрĕ. Социаллă пенсин вăтам виҫи пенсионера пурăнма кирлĕ республикăра ҫирĕплетнĕ чи пĕчĕк виҫерен пысăкрах. Ҫитес ҫул ĕҫ пенсийĕсене тата 9,6 процент чухлĕ индексацилеҫҫĕ. Чăваш Енре ĕҫлеме пултаракан ӳсĕмрен аслăрах граждансен 80 проценчĕ хушма социаллă пулăшу илсе тăрать. Ҫак тĕллевсем валли республика бюджечĕнчен кăҫал 1 миллиард та 590 миллион тенкĕ уйăрнă, тепĕр ҫул вара – 1 миллиард та 786 миллион тенкĕ (ӳсĕм 12,3 процент). Сăмах май, финанс кризисĕн условийĕсенче тĕнчери пĕр ҫĕр-шыв та пенсионерсене ҫавнашкал пулăшу пама палăртакан йышăнусем туман.

Юпа уйăхĕнче эпир пĕлтерĕшлĕ тепĕр йышăну турăмăр – «Чăваш Республикин ĕҫ ветеранĕ» ята илме право пур граждансен ушкăнĕсен йышне ӳстертĕмĕр. 26 пин пенсионер республика бюджечĕн укҫи-тенки шучĕпе социаллă пулăшу илĕ. Указа пурнăҫланине шута илсен Чăваш Енре пурăнакансен 20 проценчĕ (кашни пиллĕкмĕш ҫын) республика тата федераци бюджечĕсенчен социаллă пулăшу илме пуҫлĕ. Иккĕмĕш тапхăр – ҫав ӳсĕме арҫынсемшĕн 40, хĕрарăмсемшĕн 35 ҫула ҫити чакарасси – республика экономики, урăхла каласан, эпир пурте тухăҫлă ĕҫлесе пырсан чи ҫывăх вăхăтрах пурнăҫа кĕрĕ.

Раҫҫей Президенчĕ Тăван ҫĕр-шывăн Аслă вăрçин ветеранĕсене, вăрçăра вилнĕ тата вилнĕ вăрçă участникĕсен ҫемйисен членĕсене пурăнмалли ҫуртйĕрпе тивĕҫтерес ыйтăва пысăк вырăна хурать. Чăваш Енре 3820 ҫынна пурăнмалли ҫурт-йĕрпе тивĕҫтернĕ ĕнтĕ, ҫитес ҫул ку ыйтăва татса паратпăр. Эпир ҫавăн пекех тăлăх ачасене тата нумай ачаллă ҫемьесене пурăнмалли ҫурт-йĕрпе тивĕҫтерсе курăмлă пулăшу кӳтĕмĕр. Нумай ачаллă ҫемьесене ҫĕр лаптăкĕсемпе тивĕҫтерес ыйтăва эпир Атăлҫи федераци округĕнче пуринчен те активлăрах татса паратпăр.

(Малалли 5 стр.)

Пĕтĕмпех çын валли тата çыншăн

(Малалли. Пуçл. 3, 4 стр.)

Çак кунсенче эпĕ республикăн амăшĕн капиталĕ çинчен калакан Указа алă пусрăм. Çемьери виççĕмĕш ача Чăваш Ен бюджетĕнчен 100 пин тенкĕлĕх пулăшу илме ирĕк парать. Çĕнĕ çултан пуçласа федерацин амăшĕн капиталĕн виçи – 387 пин тенкĕ. Республикăн амăшĕн капиталĕ нумай ачаллă телейлĕ çемье йĕркелеме патшалăх енчен сĕнекен хушма хавхалантару шутланать, çавна май эпĕ кĕтнĕ ачасем çуралассa шанатăп.

Ку тĕлĕшпе патшалăх çамрăксене кĕрекен пулăшу та кăтартуллă. Кăçал 1600 ытла çын хăйсен ĕçне йĕркелеме субсидисемпе грантсем илнĕ. Вĕсене çурт-йĕр ыйтăвне татса пама та активлăн пулăшатпăр. 2003 çултан пуçласа Чăваш Енре ялăн социаллă аталанăвĕн программи шайĕнче халĕччен пулман пулăшу паратпăр: 35 çултан аслă мар çамрăк çемьесене тата специалистсене пурăнмалли çуртăн шутласа палăртнă хакĕн 70 процентне, ыттисене – 45 процентне саплаштаратпăр. 2011 çулта пĕрремĕшсене тÿленĕ социаллă тÿлевĕн вăтам виçи 585 пин тенкĕпе, иккĕмĕшсен вара – 360 пин тенкĕпе танлашнă. Кăçал эпир «Пурăнмалли çурт-йĕр» программăна çĕнĕрен йышăнтăмăр, унпа килĕшÿллĕн субсидисен виçи, çемьере миçе ача пулнине кура, 35 процентран пуçласа 45 процентпа танлашать.

Патшалăхăн пурăнмалли çурт-йĕр фончĕн проектне хутшăнакан граждансене паракан социаллă пулăшу та пĕлтерĕшлĕ – кунти çурт арендин хакĕ пурăнмалли çурт-йĕрĕн уйрăм çын рынокĕнчи хакран ик-виçĕ хут сахалрах. Ку программа тăрăх эпир бюджет сферинче ĕçлекенсене тата çамрăк çемьесене, вĕсен йышĕ программăна хутшăнакансен 60 процентĕнчен кая мар, пулăшатпăр. Пирĕн ипотека енĕпе пулăшу памалли темиçе май пурнăçланать. Ипотека кредичĕсене кăçал виçĕ миллиард ытла тенкĕлĕх панă. Кăçалхи юпа уйăхĕнче вара эпĕ шăпах ківçен илекен çамрăк çемьесене хушма пулăшупа тивĕçтерекен, вĕсене кредит линине 10 çула çултапăкне 5,5-7, шайпа, çакă рынокри ставкăсенчен икĕ хут сахалрах, йĕркелеме май паракан Указа алă пусрăм. Патшалăх сĕнекен çак майпа 6,5 пин çемье (ку вăл çавнашкал пулăшăва илес текенсен 40 процент) усă курма пултарать.

Сăмах май, тепĕр хут палăртатăп, Чăваш Енре хулапа ял хушшинчи уйрăмлăха, пире тем пек шантарнăччĕ пулсан та, совет саманинче мар, халĕ, экономикăшăн чи йывăр çулсенче пĕтертĕмĕр. Çын пурнăçне çăмăллатакан питĕ лайăх инфратытăм йĕркеленĕ, ваттисем калашле, пурăн, ĕçле тата çитĕнÿсемшĕн савăн!

Патшалăх хулари çулсене тата картишсене йĕркене кĕртес ыйту çине пачах урăхла пăхма пуçланине те палăртса хăваратăп. Кăçал çулла «Раççей хулисенчи çĕнĕ çулсем» проект шайĕнче Чăваш Ен федераци бюджетĕнчен 3448 миллион тенкĕ илчĕ, çакă юсав ĕçĕсем иртермелли картишсен хушшинчи çулсене тата тăкăрлăксен 40: юсама, Калинин урамне юсаса çĕнетме май пачĕ. Шупашкарта пурăнакан ачасем валли вара ача-пăчан 109 спорт хулашне йĕркеленĕ. Ку ĕçе малалла тăсăпăр, çав шутра республикăра йĕркеленекен, туса хумалли саккуна хатĕрлесе çитерне. Çул-йĕр фончĕнчен укçа-тенкĕ уйăрса та.

Граждансене паракан хÿтлĕх хыççăн патшалăхăн чи пĕлтерĕшлĕ тепĕр тĕллевĕ, ман шутпа, – экономика рынокне хутшăнакансене пулăшасси.

«Йĕркесене пăхăнса вылякан» тата хăвăрт тупăш илме кăна тĕллев лартман, хăй ĕçлекен территорие аталантарас тĕлĕшпе хăйĕн социаллă яваплăхне (ку вара налуксене тÿрĕ кăмăлпа тÿлемеллине, çĕнĕ ĕç вырăнĕсем йĕркелемеллине, хăйĕн ĕçченĕсене тивĕçлĕ ĕç укçи тÿлемеллине пĕлтерет) туякан бизнес патшалăх пулăшăвне илме тивĕç.

Асăннă пулăшу пирĕн тÿрĕ инвестицисем хывнинче, налук çăмăллăхĕсем панинче, çавăн пекех укçапа çыхăнман пулăшу майĕсемпе тивĕçтернинче палăрать. Эпир административлă чăрмавсене сирмелли ятарлă программа йышăнтăмăр, Шупашкарти нумай функциллĕ центр та хăйне лайăх енчен кăтартрĕ, унта халăха тата организацисене патшалăх тата муниципалитет паракан 320 ытла пулăшу ĕçĕпе тивĕçтереççĕ. Çулталăк вĕçĕччен çавнашкал центр Çĕнĕ Шупашкар, Улатăр хулисенче хута каять, ку енĕпе тата 17 муниципалитет пĕрлĕхĕнче ĕç пуçланĕ.

«Чăрмавсăр» экономика хутлăхне туса хурассинче муниципалитет шайĕнче те, регион шайĕнче те пĕрле хутшăнса ĕçлемелли мĕн пур майсене çырса палăртнă административлă регламентсене йышăнни пысăк пĕлтерĕшлĕ. Тÿрĕ мар кăмăллă инвесторта сыхланмалли лайăх мел вара малтанласа килĕшÿллĕ тăвас шайри яваплă ĕç пулса тăмалла, çав килĕшÿсенче енсен тивĕçĕсене уççăн та ăнланмалла çырса палăртмалла. Çапла тусан нимле йывăрлăх та пулмасть.

Чăваш Ен экономикишĕн никĕсри тытăм – пĕчĕк тата вăтам бизнес. **Юлашки икĕ çулта мĕн пур бюджетăн укçи-тенки шучĕпе паракан патшалăх пулăшăвĕ икĕ хут ÿсрĕ тата 300,3 миллион тенкĕпе танлашрĕ.** Гаранти фондне туса хунă, вăл банксене 60 яхăн гаранти уйăрса панă. Кредитсем паракан агентство та хастар ĕçлет, унта предпринимательсем 1 çул таран вăхăта 1 миллион тенке çити кредит илме пултарать. Кăçал 260 займ панă, агентство филиалĕсене Канаш, Улатăр, Çĕнĕ Шупашкар хулисенче уçнă.

Çавăн пекех 300 пинрен пуçласа 1 миллион тенкĕ таран пулăшу памалли грант системи ĕçлет тата организацисемпе предпринимательсен тăкакĕсен пĕр пайне 5 миллион тенкĕ таран субсидилессине йĕркеленĕ. Пĕчĕк предпринимательлĕх кунĕсене мĕн пур хулапа районтах иртереççĕ, консультаци пулăшăвĕ парас ĕç йĕлана кĕнĕ. 2012 çулта Элĕкпе Муркаш салисенче тата 2 бизнес-инкубатора хута яратпăр. Пĕчĕк тата вăтам бизнес организацийĕсене пысăк ăсталăхлă кадрсемпе тивĕçтерес тĕллевпе 2012 çултан пуçласа Чăваш Енре пĕчĕк тата вăтам предприятисене вĕренÿ ĕçĕсемшĕн тÿлеме субсидисем уйăрса пама палăртнă.

Чăваш Ен харпăр хăй хушма хуçалăх тытакансене пулăшас енĕпе Раççейре малта пырать. Агропромышленноçа аталантармалли наци проектне пурнăçлама тытăннăранпа Чăваш Енри çемьесен 30 проценчĕ хăйсен хуçалăхне аталантарма çăмăллăхлă кредитсемпе усă курчĕ. Юпа уйăхĕн 1-мĕшĕ тĕлне явăçтарнă кредитсен хисепĕ пĕлтĕрхи çак вăхăтрипе танлаштарсан 2,3 хут ÿссе 2 миллиард та 271,7 миллион тенкĕпе танлашнă. Явăçтарнă укçа-тенкĕн пĕтĕмĕшле калăпăшĕ вара 11,3 миллиард тенкĕ ытла. Ял çĕрĕнчи кил хуçалăхĕсен пур пек ресурсĕсен кил хуçалăхĕнчи пĕр çын пуçне уйăхра тивекен виçи 3 хут ÿсрĕ. Эпĕ çакă таврăнми истори чăнлăхĕ пулнине, вăл хресчен психологийĕпе шухăшлавне, производство культурине улăштарма пулăшнине çирĕппĕн шанатăп.

Çавнашкал хăвăртлăха малалла та тытса пыма тĕллев лартатăп. Пĕчĕк тата вăтам предпринимательлĕхре вăй хуракан ĕçченсен пайĕ 32 процента яхăн шая, регионти пĕтĕмĕшле продукри вĕсен продукцийĕн пайĕ 14 процента çити ÿсмелле. Вăтам бизнесăн республикăри мĕн пур пысăк проектра тата мĕн пур отрасле хутшăнмалла. Чи кирли – Чăваш Ен гражданĕсем пурнăçра хастарлăхпа палăрса тăмалла. Халăх калашле: «Ху ĕçлеме ÿркенсен Турă телей парас çук».

Халĕ пирĕн пысăк предприятисем тата паллă брендсем çинчен. «Пĕрлĕхлĕ Раççей» съездĕнче çĕр-шыв Президенчĕ Д.А. Медведев палăртса хăварнă тăрăх, экономикăна тата социаллă пурнăçа çĕнетни вăл – эпир асап урлă иртсе тупнă çул-йĕр. Çĕр-шыва индустриализацилемелли çĕнĕ форма кирлĕ, çавнашкал çĕнетĕвĕн пĕрремĕш ÿсĕмĕсем, паллах, пур ĕнтĕ, эппин, ку енĕпе савăнмалли те çук мар. Çапах та хальлĕхе татса паман ыйтусем йывăрлăхсем те чылай-ха.

Паллах, ахаль çын хăш чухне предприяти харпăрлăхçи е унчченхи завод вырăнĕнче суту-илÿ центрĕ ÿссе ларнине çеç асăрхать, мĕншĕн тесен çакă тÿрех куçа курăнать. Ытларах чухне промышленноç пĕтсе пырать текен общественноç шухăшĕ çавнашкал çиелтен хак панинчен йĕркеленет. Предприяти кирлĕ продукци кăларса тата хыснана тултарса йĕркеллех ĕçленине вара çав предприяти ĕçченĕсемпе вĕсен çемйисем çеç пĕлеççĕ. Эпĕ каларăм ĕнтĕ – эпир продукци калăпăшĕ енĕпе кризисченхи шая çитнĕ. Пирĕн тупăшлă ĕçлекен, тирпейлекен производствăсен тупăшĕ пĕлтĕрхи çак тапхăртипе танлаштарсан **1,7 хут** ÿснĕ.

Чăваш Ен паян чылай отрасль центрĕ шутланать. Шупашкарти электроаппарат заводĕнче, «АБС электро», «ЭКРА» предприятийĕсенче тата ытти предприятире инноваци продукцийĕ туса кăларнине пула электротехника отраслĕ хăватлăн аталанать. Чăваш Енре вырнаçнă «Трактор заводĕсем» Концерн предприятийĕсенче производствăна роботсемпе тивĕçтерес тĕлĕшпе пысăк ĕç тăваççĕ, çавна пула Шупашкар – йывăр машиностроени центрĕ тата Раççейри вакунсем тăвакан центрсенчен пĕри.

Чапа тухнă «Элара», çакна кăçалхи Пĕтĕм тĕнчери авиаципе космос салонĕ те çирĕплетрĕ, – мухтанмалли ялапа. Предприятире туса хатĕрленĕ навигаци модулĕ Тĕнчере никам тума пултарайман пилотажа пурнăçлама пай парать. Çакă – предприяти юлашки вăхăтра туса хатĕрленĕ сайра тĕл пулакан ĕçсенчен пĕри кăна. Нумаях пулмасть çеç йывăр лару-тăрăва чăтса иртternĕ «Шупашкарти В.И.Чапаев ячĕллĕ производство пĕрлешĕвĕ» пиротехника холдингĕн йышне кĕчĕ, çитес вунă çул хушшинче кунта тĕпрен çĕнетÿ иртмелле. Раççей Правительстви çĕнĕ йĕркесем тăрăх гарантилекен виçĕ çуллăх патшалăх саккасĕ Раççейри пĕтĕм «оборонкăна» малашлăхалла шанчăклăн пăхма май парать.

Раççейре çул-йĕр строительствине икĕ хут ÿстерни, транспорт машиностроенине аталантармалли стратегие пурнăçлани те пирĕн предприятисене çирĕппĕн аталантарма тата вĕсем туса кăларакан продукцие туянассине ÿстерме пулăшать. Сăмах май, нумаях пулмасть Раççей Транспорт министерствинче иртнĕ тĕл пулусем Чăваш Енри çĕнĕ стройкăсен бюджетне укçа-тенкĕ пырса кĕрессине самаях ÿстерме май пачĕç. Сăр юхан шывĕ урлă хывмалли кĕпер строительствине вĕçлесси, федераци çулĕсене анлăлатас ĕçе хутшăнни, çав çулсем çинчи халăх пурăнакан вырăнсене çутăпа тивĕçтерни, çавăн пекех Чăваш Ен тĕп хулине пырса кĕмелли вырăнсене юсаса çĕнетни тата çутатни – çакă пĕтĕмпе 5 миллиард ытла тенкĕ инвестици парать.

Паянхи кун чи кирли – Чăваш Ен территорийĕнче çĕнĕ производствăсене аталантарасси, çĕнĕ «локомотивсем» йĕркелесси. Ку тивĕç çăмăл мар, унпа аталанма лайăх майсем, хăйĕн валли çĕнĕ лаптăксем шыракан бизнес кăна та мар, Чăваш Ен Правительстви те ĕçлет, унпа çавăн пекех республикăн муниципалитечĕсем те ĕçлемелле. Промышленноç производствин ÿсĕмне стратегилле ĕçтешсемпе – РОСНАНОпа, «Раççей чукун çулĕсемпе», «Газпромпа», «Росатомпа», «Русгидропа», автопром, энергетика тата нефтьпе газ комплексĕн предприятийĕсемпе – çыхăнса ĕçлессине анлăлатни пулăшать. Вĕсем валли туса кăларакан продукци калăпăшĕ республикăри машиностроени предприятийĕсем тиесе ăсатнă продукцин 60 процентне яхăн шайпа танлашать. Пирĕн нанотавар туса кăларакан никама пăхăнман 9 производителе палăртнă, биотехнологисем енĕпе ĕç хастар пырать.

Икĕ çул каярах «Хĕвел» ТМЯО пурнăçлама пуçланă «Çÿхе пленкăсем» технологи никĕсĕ çинче туса кăларакан хĕвел батарейисем» проект çумне кăсал РОСНАНО «Гален» тулли мар яваплă обществăпа пĕрле çĕнĕ продукци – базальт чĕлкĕмĕсемпе çирĕплетнĕ нанотытăмлă композици полимерĕ – туса кăларассине ырланă проект хушăнать. Унпа пурăнмалли çурт-йĕрпе коммуналлă хуçалăхра тата Раççейри строительство отраслĕнче, НППП çĕр-шывĕсенче тата Европăра усă кураççĕ. Енчен те пĕрремĕш тĕслĕхре производство ют çĕр-шывра туса кăларнă технологисене тĕпе хурать пулсан, çĕнĕ проект никĕсне Чăваш Республикинчи инноваторсен ушкăнĕ туса хатĕрленĕ ĕçсене хунă. Ăна 21-мĕш ĕмĕр проекчĕ теме пулать, мĕншĕн тесен вăл унпа усă куракансемшĕн çавнашкал хальхи тĕслĕхсенчен 15 процент йÿнĕрех пулать.

Шанатăп, часах промышленноçăн ытти проекчĕн продукцийĕ – трансформаторсем («Çĕмĕрлери ятарлă автомобильсен заводĕ» АУО), органиклăлă мар хими хутăшĕсем («Аурат СВ» ТМЯО), çурма прицепсемпе чукун çул вакунĕсем, (Шупашкарти «Çеçпĕл» предприяти» АХО, «Промтрактор-вакун» АХО), хÿтлĕвĕн микропроцессор хатĕрĕсем («ВНИИР» АУО, «ЭКРА» НПП ТМЯО), строительствăра усă куракан хутăшсем («Улатăрти сăрт-ту комбиначĕ» ТМЯО), производство хăвачĕсене ÿстерсе туса кăларакан таварсем («Шупашкарти вăй электрооборудованийĕн «Электросила» завочĕ» АХО, «Шупашкарти электротехника тата автоматика» ТМЯО), çавăн пекех тирпейлекен çĕнĕ предприятисен продукцийĕ – лизин («ЧувашАгроБио» АХО), «Develey» нимĕç фирми хатĕрлекен кетчуп, комбикормсем – «Юрма» агрохолдинг»), биохутăшсем («Синтез Агро» ТМЯО тата «Агропромгаз» ТМЯО) – Чăваш Енĕн çĕнĕ бренчĕсем пулса тăрĕç.

Çак тата халь çĕкленекен ытти предприяти республикăн экономикăн пахалăхлă ÿсĕмне тивĕçтермелле. Пысăк промышленноç предприятийĕсен ытларах территорийĕнче тунă технопарксем çывăх çулсенче производствăн çĕнĕ пахалăхлă тытăмне йĕркелеççĕ. Çавна май эпĕ хамăрăн çĕнĕ предприятисенче ĕçлеме пысăк ăсталăхлă специалистсем хатĕрлес тĕлĕшпе вĕренÿ учрежденийĕсем умĕнче тăракан тĕллев патне тепĕр хут таврăнатăп. Юлашки виçĕ çулта аслă шкулсенче халĕ кирлине шута илекен 19 çĕнĕ специальноç уçнă пулин те – ку питĕ сахал, И.Н.Ульянов ячĕллĕ ЧПУ, Иоффе ячĕллĕ Физикăпа техника институчĕ тата «Хĕвел» ТМЯО хушшинчи преподавательсене тата студентсене пĕрлехи майпа вĕрентсе хатĕрлес енĕпе пурнăçланă ĕçсем евĕр тĕслĕхсем хальлĕхе çукпа пĕрех.

Чăваш науки производствăсене аталантарма тата çĕннисене йĕркелеме хатĕр пулни питĕ пысăк пĕлтерĕшлĕ Инновацисене хавхалантарма, аталантарма пулăшакан норматив-право никĕсне республикăра йĕркеленĕ, патшалăх пулăшăвĕ памалли майсене туса çитернĕ, çав шутра тавăрса памалла мар бюджет инвестицийĕсем мелĕпе те. Çапла шухăшлатăп, Чăваш Енри кашни аслă шкулти техника кафедринех 10-ран кая мар наука тĕпчев тата сăнав-конструктор ĕçĕсем туса хатĕрлемелле, вĕсене каярах производствăна кĕртмелле тата çĕнĕ тавар туса кăлармалла, Экономика аталанăвĕн, промышленноç тата суту-илÿ министерствин çакна тĕплĕн тĕрĕслесе тăмалла, мĕншĕн тесен республикăн хăйĕн тулашри çыхăнăвĕсене анлăлатмалли.

2012 çулхи тĕллев çавăн пекех федераци шайĕнче йĕркеленĕ технологи платформисен йышне кĕрессине анлăлатасси пулса тăрать, – паянхи кун эпир 6 платформăна хутшăнатпăр, пирĕн тата çавнашкал 3 платформăна кĕмелле. Халь пурнăçланакан проектсене шута илсен, Чăваш Еншĕн биотехнологии, çĕнĕ композит материалĕсем тата машиностроени енĕпе пурнăçа кĕрекен технологи платформисем илĕртÿллĕрех шутланаççĕ.

Паян Чăваш Ен организацийĕсем тĕнчери 70 ытла çĕр-шывпа çыхăнса ĕçлеççĕ. Тĕнче кризисĕ пирĕнтен те пăрăнса иртмерĕ, анчах та кăçал эпир 2008 çулхи тулашри суту-илÿ çаврăнăшĕн калăпăшне çитсе пыратпăр. Çапах та, ют çĕршыври тата НППП çĕр-шывĕсенчи **тулашри рынока тухас енĕпе тăвакан** хамăрăн ĕçхĕле хаклана май, пирĕн тавар туса кăларакансен амбициллĕ тĕллевĕсем пулманнине куратăп. Пăшăрханса палăртма тивет, эпир халĕччен тунă ĕçсен вăй-халĕпе усă куратпăр, хамăр вара ниепле те малалла аталанмастпăр.

Экспорт валли ĕçлекен предприятисене федераци правительстви тĕрлĕ йĕркепе пулăшу памалли майсем сĕнет. Чăваш Енре пĕчĕк тата вăтам бизнес валли тулашри рынока тухмалли майсем туса панă, Экспорт пулăшăвĕ паракан центр йĕркеленĕ, финанс енĕпе пулăшассине те тивĕçтернĕ. Урăхла каласан, патшалăх тавар кăларакансене хастарлăн пулăшма тăрăшать, анчах нумай харпăрлăхçă хăйне çÿрĕк тытканă, мĕн пуррипе çырлахать. Çакна эпĕ пачах та ăнланма пултараймастăп!

«Раççей – Беларусь – Казахстан» таможня союзне çирĕплетнĕ хыççăн бизнесшăн çĕнĕ майсем уçăлаççĕ. Çĕнĕ çулхи кăрлачăн 1-мĕшĕнчен пуçласа таможня чăрмавĕсене парахăçлаççĕ тата экономикăн пĕр пĕтĕм анлăхĕ йĕркеленет. Раççей Пĕтĕм тĕнчери суту-илÿ организацине кĕни экономикăна пысăк улшăнусем кĕртет. Лару-тăрăва çăмăллатма пĕр май çеç куратăп, предприятисен ертÿçисен хăйсен производствин хăватне, рынокри хăйсен таварĕсене комплекслă майпа хак памалла тата ĕçсен программине тумалла.

Тата та кирли çакă: модернизаци, инноваци енĕпе татах та, татах та ĕçлемелле, сайра, пĕртен пĕр шутланакан тата хăй хаклăхĕ йÿнĕ таварсем туса кăларса вĕсем лайăх сутăнассине тивĕçтермелле. Енчен те çакна тумасан пирĕн тавар туса кăларакансен тĕнчери кризиссенчен яланах шикленме кăна мар, шалти рынокри конкурентсене те пăхăнса тăма тивĕ. Эпĕ калани чăваш экспортçисене кăна мар, бизнесра ĕçлекен мĕн пур çынна пырса тивет. Мĕншĕн тесен бизнесра пĕлсе тата яваплăха туйса ĕçлекенсен ĕçĕ шăпах кризис тапхăрĕнче ăнăçать.

Граждансен 40 процентĕнчен ытларах пайĕ ялта пурăннăран **агропромышленноç комплексне аталантармалли ăнăçлă йĕркелÿ тата финанс майĕсем туса хурасси** тĕп тĕллев пулса тăрать. Приоритетлă наци проектне пурнăçлама тытăннăранпа Чăваш Ен агропромышленноç комплексне хывнă инвестицисен калăпăшĕ, бюджет укçи-тенкине шута илмесĕр, 26 миллиарда яхăн тенкĕпе танлашнă. Çакна каламалла, пирĕн эффективлăх кăтартăвĕсем — çĕршывра чи пысăккисенчен пĕри, 100 гектар пуçне выльăх-чĕрлĕх тата кайăк-кĕшĕк туса илесси Раççейрипе танлаштарсан икĕ хута яхăн пысăкрах, сĕт суса илессипе — виçĕ хута яхăн. Федерацин Атăлçи округĕнче юлашки пилĕк çулта (2010 çула шутламасăр) ял хуçалăх производстви тăвата регионта кăна ÿснĕ. Çавăнпа та регионти хăшпĕр политика партийĕсен ертÿçисем пире ял хуçалăх производствине мĕнлерех тытса пымалли вĕрентме хăтланни кулăшла туйăнать.

(Вĕçĕ 6 стр.)

Пĕтĕмпех çын валли тата çыншăн

(Вĕçĕ. Пуçл. 3, 4, 5 стр.)

Çакна палăртмалла: ку çул республикăшăн нихçанхинчен те тухăçлă пулчĕ. **Ял хуçалăх производствин 9 уйăхри индексĕ 134,8 процентпа танлашнă** (Раççей Федерацийĕнче — 115,9 процент). Пĕтĕмĕшле продуктăн хаксемпе палăртакан çавнашкал пысăк калăпăшне (хальхи хаксемпе) Чăваш Ен нихăçан та туса илмен. Çавăнпа та эпĕ çĕр ĕçченĕсене ырми-канми ĕçĕсемшен тав тăватăп.

Вырăс-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçе тӳрремĕнех витĕм кӳнĕ 2010 çулхи типĕ çанталăк сиенĕсене пĕтерме Раççей Правительстви те халиччен пулман пулăшу кӳчĕ. Тăкаксене бюджет шучĕпе вăтамран 45 процент виçепе саплаштарни – СССР историйĕнче те, хальхи Раççей кун-çулĕнче те пулман. Асăннă пулăшусăр ял хуçалăхĕнчи чылай хуçалăх тытакан субъект çука юлнă пулĕччĕ, çакă вара çынсем ĕç вырăнĕсене йышлăн çухатасси патне илсе пыма пултаратчĕ, ял хуçалăх производствине чĕртсе тăратма чылай вăхăт кирлĕ пулатчĕ.

Юлашки çулсенче Чăваш Енре 100 ытла инноваци объектне – тĕнчери тĕслĕхсемпе тӳр килекен хальхи вăхăтри çĕнĕ производствăсене хута янă. Апла пулин те – ял хуçалăхĕ тирпейлекен ĕçрен пысăкрах хăвăртлăхпа аталанать. Çакна шута илсе эпир çĕнĕ заводсем тăвакан инвесторсен процент ставкисене субсидилес енĕпе хамăр çине обязательствăсем илтĕмĕр. Пирвайхи проектсем хута каяс шайра ĕнтĕ, çавна май эпĕ вĕсен тĕслĕхне кура çак ĕçе хăватлă ытти инвесторсем те хутшăнасса шанатăп.

Ял хуçалăх производствин тĕп тĕллевĕсенчен пĕри — унăн тупăшлăхне ӳстересси. Çакна пурнăçлас тесен чи малтанах экологи тĕлĕшĕнчен таса ял хуçалăх продукцине туса кăларассине йĕркелеме кирли çинчен пĕрре мар каланă ĕнтĕ. Рынокăн çĕнĕ пайне йĕркелессине «Чăваш биопродукчĕ» логотип тунинчен, «Органика» лавккисен тытăмне хута янинчен, çавнашкал апат-çимĕçĕн стандартне ĕçе кĕртнинчен тата вĕсене ирĕклĕ майпа сертификацилессинчен пуçланă. Асăннă таварсене туянасси усни халех палăрать. Чăваш тавар туса кăлараканĕсен продукцийĕ пĕтĕм тĕнчери экологи экспертизи урлă ăнăçлăн иртет.

Тăвата çул хушшинче эпир усă курман 100 пин гектар ытла ял хуçалăх пĕлтерĕшлĕ çĕрсене çаврăнăша кĕртрĕмĕр. Анчах та пирĕн тата çавăн пек 30 пин гектар пур. Пĕлтĕрхи типĕ çанталăк çав çĕрсене çаврăнăша кĕртме май памарĕ. Министрсен Кабинетне вырăнти хăй тытăмлăх органĕсемпе пĕрле çитес çул çак ĕçе пĕтĕмпех вĕçлеме хушатăп.

Ялти çĕр лаптăкĕсене инвестици проекчĕсене пурнăçлама уйăрса парас ĕçе ансатлатасси пĕлтерĕшлĕ çул-йĕр пулса тăмалла. Ку ĕçе пурнăçлама тытăннă ĕнтĕ. Унпа пĕрлех муницилитет тата уйрăм çын харпăрлăхĕнчи çĕр лаптăкĕсемпе спекуляци тăвассипе çыхăннă тĕслĕхсене пĕтермелле. Çавна май Чăваш Республикин Министрсен Кабинетне граждансем хăйсем тытса тăракан çĕрсене сутас кăмăллă пулнине палăртса чĕнсе каланисене тĕплĕнрех, вырăна тухса тата çав çĕр лаптăкĕсене хак парса пăхса тухма хушатăп. Кирлĕ пулсан инвесторшăн илĕртӳллĕ шутланакан çĕр лаптăкĕсене туянма тата вĕсене Чăваш Республикин харпăрлăхне кĕртме Чăваш Республикин майлăрах туяну правипе усă курмалла.

Бизнеса аталантарасси, çĕнĕ ĕç вырăнĕсем йĕркелесси тата ĕç укçине ӳстересси яланах **регионăн инвестици илĕртӳлĕхĕпе** çыхăннă. Пирĕн çакăн валли пĕтĕм норматив-право никĕсне туса хунă, инвестицисене пулăшмалли, административлă чăрмавсене чакармалли программăсем йышăннă, кашни муниципалитет пĕрлĕхĕнчех инвестици проекчĕсене пурнăçлас енĕпе пайăр тĕллевсем палăртнă. Эпир инвестици хăвăртлăхĕсем енĕпе Раççейре малтисенчен пĕри шутланатпăр, 2010 çулта – 122 процент, çав вăхăтрах ку кăтарту Раççейре 106 процент. Эпĕ çак хăвăртлăхсем сыхланса юласса шанатăп.

Инвестицисем килсе кĕрессине ӳстермелли ресурса эпĕ **индустри паркĕсем, кластер майĕпе хăвăрт аталанакан территорисем тата ыт. те туса хурса территорисене аталантармалли** çĕнĕ майсенче куратăп. Кашни муниципалитет пĕрлĕхĕн вăйлăрах енĕсене тупса палăртассине тĕпе хурса республика территорийĕнче экономикăн кал-кал усĕмĕн тăрăхĕсене йĕркелесси инвестици политикине тĕллевлĕн тытса пынипе тата мультипликативлă эффект тăвакан, стратеги характерлă экономика ӳсĕмĕн вырăнĕсене» йĕркелекен экономика сферисене инвестици капиталне хастарлăн явăçтарассипе тачă çыхăннă.

Чăваш Ен **монохуласем енĕпе пурнăçланакан Раççей проектне** ăнăçлăн хутшăнать. Укçа-тенкĕ пулăшăвĕ илмелли перечене лекме хулан тĕплĕн туса хатĕрленĕ инвестицин комплекслă планĕ пулмалла. Çак ĕç пĕртте ансат мар, çапах та эпир ăна пурнăçларăмăр. Пуçарăва Çĕнĕ Шупашкар турĕ, ăна бюджет укçи-тенки шучĕпе 1 миллиард та 482 миллион тенкĕ ытла патшалăх пулăшăвĕ панă, çав шутра 2011 çулта – 1 миллиард та 81 миллион тенкĕ ытла. Кăçал Улатăр хулин инвестицин комплекслă планĕпе палăртнă ĕçсене пурнăçлама бюджет укçи-тенкине 332,3 миллион тенкĕ ытла уйăрнă. Халĕ вара федераци бюджетĕнчен чăн пулăшу илме хаклавăн мĕн пур виçи витĕр тухас тесен Канашра, Çĕмĕрлере, Етĕрнере тата Сĕнтĕрвăрринче пурин те çине тăрса ĕçлемелле. Хăйсен бизнес планĕсене Раççей Правительствинче тата Тулашэкономбанкра çирĕплетес тесен муниципалитетсен хăйсен территорийĕнчи инвесторсемпе тата халăхпа, хăйсен модернизаци программисене пурнăçлама палăртакан предприятисемпе пысăк ĕх туса ирттермелле. Чăваш Енри 6 монохулан инвестици проекчĕсене пурнăçлани 23 пине яхăн ĕç вырăнĕ йĕркелеме, ĕç укçине 35 пин таран устерме май парать. Раççей Федерацийĕн Правительстви монохуласен проекчĕсем валли çулсерен 5 миллиард тенкĕ уйăрма палăртать.

Эпĕ 2012 çулта экономикăна модернизацилес тата диверсификацилес тĕллевпе кашни муниципалитетах хăйĕн инвестицин комплекслă программине туса хатĕрлемелле тата вĕсене туса хатĕрлеме администраци пуçлăхĕсене Чăваш Республикин ĕç тăвакан влаçĕн мĕн пур органĕсем пулăшмалла тесе шухăшлатăп.

Çак ĕç шайĕнче патшалăхпа уйрăм çынсен ĕçтешлĕхне пурнăçа кĕртессине хастарлăн аталантармалла. Ку вăл бизнеспа влаç пĕр-пĕринпе çыхăнса ĕçлемелли чи тухăçлă тĕслĕхсенчен пĕри шутланать. Унпа тĕнчери чылай çĕр-шывра ăнăçлă усă кураççĕ. Республикăра, тĕпрен илсен, çакăн валли кирлĕ пек нормативлă право никĕсне туса хатĕрленĕ, политика çирĕплĕхĕ кăна çитсех каймасть. Инвестици проекчĕсемшĕн палăртнă хутшăнусен çавнашкал йĕркипе пысăк проектсенче те, пĕчĕк тата вăтам бизнесра та усă курмалла.

Чăваш Республикин Министрсен Кабинетне çавăн пекех обществăшăн пысăк пĕлтерĕшлĕ шутланакан, социаллă пурнăçа пырса тивекен саккун порекчĕсене тата норматив-право акчĕсене йышăннă чухне вĕсене малтанласа общественноçпа анлăн сӳтсе явассине, проектсен тĕп йĕркисене ăнлантарса парассине тивĕçтерме ыйтатăп.

Халĕ пурне те пырса тивекен тема – пурăнмалли çурт-йĕрпе коммуналлă хуçалăх пирки. Çакна палăртатăп: Чăваш Ен хăйне Раççейри Пурăнмалли çурт-йĕрпе коммуналлă хуçалăха реформăлама пулăшакан фонд тĕпрен юсав ĕçĕсем ирттерме виçĕ çуллăха уйăрса панă лимита хăвăрт алла илчĕ тата пире хушма укçа-тенкĕ те пачĕç. Ку вара 2,5 миллиард тенкĕ, унпа усă курса нумай хваттерлĕ 1 пин ытла çурта юсанă. Анчах та çакă нумай хваттерлĕ çуртсен 25 процентĕ кăна. Ку – пĕрремĕш утăм. Çавăнпа та 2012 çулта республика çавăн пек хăйĕн Фондне йĕркелет, вăл асăннă юсава малалла тума май парĕ, çав ĕçе вара муниципалитетсен те, граждансен хăйсен те хастарлăн хутшăнмалла. Тепрен юсамалли ĕçсен юлнă пĕтĕм калăпăшне хăçан вĕçлесси те, çавна май, вĕсен хастарлăхĕнчен килет.

Раççей Правительстви кăçал коммуналлă пулăшу ĕçĕсен хакĕсем ӳсессине 15 процент шайпа чикĕлерĕ. Чăваш Енре ку тĕлĕшпе йĕркене пăснă тĕслĕхсем пулман. Халăха хӳтĕлес тĕллевпе çитес çул тарифсене улăштарассине çулталăкăн иккĕмĕш çуррине куçарнă, çакă çул пуçламăшĕнче инфляци ӳсессине сирме тата тарифсем ӳсес хăвăртлăха чакарма май парать. Граждансем коммуналлă пулăшу ĕçĕсемшĕн тӳлекен хаксем ӳсесси, 2011 çулхи шайпа пăхсан, 10,4 процентпа танлашать. Çапла вара 2012 çулта хаксем ӳсессин хăвăртлăхĕ, 2010 çулхипе танлаштарсан, 2,5 хут пĕчĕкрех пулать. Унсăр пуçне пурăнмалли çурт-йĕрпе коммуналлă пулăшу ĕçĕсемшĕн тӳлеме субсидисем илсе тăракан чи сахал тупăшлă граждансене социаллă хутлĕхпе тивĕçтерме палăртнă. Шупашкарта пурăнакан кашни тăваттăмĕш çын уйăрса панă çăмăллăхсемпе усă курать.

Граждансем коммуналлă пулăшу ĕçĕсемшĕн тӳлекен хаксен виçисене чакарма энерги ресурсĕсене перекетлес енĕпе ытларах ĕçлемелле. Пĕтĕм çуртри кăтартусене тата харпăр хăйĕн кăтартăвĕсене шута илмелли хатĕрсене вырнаçтарни çемье енчĕкне шанчăклăн сыхлама пулăшать. Юпа уйăхĕн 1-мĕшĕ тĕлне пирĕн ку енĕпе статистика çапларах, пĕтĕм çуртри кăтартăва шута илекен хатĕрсемпе нумай хваттерлĕ çуртсен вăтамран 70 процентне, харпăр хăйĕн кăтартăвĕсене шута илмелли хатĕрсемпе – хваттерсен 50 процентне тивĕçтернĕ. Кунта пуриншĕн те шухăшламалли пур. Техника тĕлĕшĕнчен пуянлатасси тата ресурссене перекетлемелли технологисене ĕçе кĕртесси пурăнмалли çурт-йĕрпе коммуналлă хуçалăх организацийĕсен ĕçĕхĕлĕнче тĕп вырăнта тăмалла.

Çапах та пурăнмалли çурт-йĕрпе коммуналлă хуçалăхăн граждансене пăлхантаракан тĕп проблеми урăх çĕрте палăрать, ку паракан пулăшу ĕçĕсен пахалăхĕ тата ертсе пыракан компанисем хăш-пĕр чухне укçа-тенкĕ илсе кайни. Ертсе пыракан компанисен устав капиталне пысăклатмалли çинчен эпир пĕлтĕрех каланăччĕ тата ку ыйту çине тĕплĕн те çирĕппĕн пăхатпăр. Тӳрĕ мар кăмăллă пилĕк ертӳçĕ тĕлĕшпе уголовлă ĕç пуçарнă. Уголовлă ĕçсем – пĕртен-пĕр тĕллев мар, анчах та эпир шар курнă граждансене хӳтĕлеме тивĕç. Раççей Президенчĕ федераци органĕсене, регионти влаçа тата муниципалитетсене пурăнмалли çурт-йĕрпе коммуналлă хуçалăх сферинче çирĕп йĕрке тума тивĕçлĕ хушусем пачĕ.

Сăмах май, шăпах çак сфера суйлав умĕнхи тавлашусенче чи паллă тата спекулянтла тема шутланать. Çавна май çакна палăртса хăвармасăр пултараймастăп, маншăн тата Чăваш Енри чылай çыншăн политика партийĕсен регионти хăш-пĕр ертуçисем «Новэк» ертсе пыракан компани тата «САВВА» компанисен ушкăнĕн ĕçĕ-хĕлĕнчен шар курнă Шупашкарпа Çĕнĕ Шупашкар хулисенче пурăнакансене мар, çав компанисен ертуçисене хутĕлес тĕлĕшпе йышăннă позици ытла та тĕлĕнмелле пек туйăнать. Ку вĕсен совеçĕ çинче юлать тесе шухăшлатăп. Çапах та ун пек ĕçсене Чăваш Ен халăхĕн хак памаллла.

Ертсе пыракан компанисен ĕçĕ-хĕлĕн уçăмлăхĕпе çыхăннă ыйтусем паян малти вырăна тухаççĕ, çавăнпа та эпĕ юпа уйăхĕнче указ кăлартăм, вăл пурăнмалли çурт-йĕрпе коммуналлă пулăшу ĕçĕсенче Чăваш Енре пурăнакан çынсен прависемпе интересĕсене хутĕлемелли хушма майсене йĕркелеме пулăшать. Шăпах çав тĕллеве – ертсе пыракан компанисен ĕçĕ-хĕлĕн уçăмлăхне тивĕçтерессине – Интернетри пурăнмалли çурт-йĕрпе коммуналлă хуçалăх Порталĕ (www.jkh.cap.ru) пурнăçламалла. Паян вăл тест йĕркипе ĕçлет, анчах çывăх вăхăтрах республикăри халăх хушшинче ăнлантару тата право ĕçне хастарлăн туса пыма тытăнĕ. Мĕн пур ертсе пыракан компанин унта хăйĕн ĕçĕ-хĕлĕпе паллаштаракан информацие, бухгалтерин отчет докуменчĕсене, çирĕплетнĕ тарифсене, тума палăртнă тата тунă юсав ĕçĕсем çинчен пĕлтернисене вырнаçтармалла. Çак информаципе 5 çул хушши паллашма май пулать тата вăл кашни гражданина ертсе пыракан компани пурнăçлакан ĕçсене тĕрĕслесе тăма май парать.

Пулăшу ĕçĕсем панă чухнехи уçăмлăх, çавăн пекех инçетлех тата никама пăхăнманлăх, çакна халь информаци технологийĕсем тивĕçтереççĕ, **патшалăха чылай енĕпе коррупципе кĕрешме,** патшалăх хатĕрлевĕн сферине тата патшалăхпа муниципалитет паракан пулăшу ĕçĕсене те кĕртсе, май параççĕ.

Ыйтăвĕ ку самаях йывăрскер, вăл тĕнчери кашни çĕр-шыврах вун-вун çул хушши татăлайми ыйту пулса юлать, унпа кĕрешес тĕллевпе çĕр-шывра федерацин тивĕçлĕ саккунне тата коррупципе кĕрешмелли наци стратегине йышăннă. Пурнăç асăннă сферăра пурте лайăххах маррине çирĕплетет. Кун пек лару-тăру пире çырлахтарма пултараймасть. Çавăнпа та коррупципе кĕрешесси пирĕншĕн – принциплă тата тĕп тĕллев. Çавна май пĕтĕм шайри влаç тытăмĕнче ĕçлекен тӳресен саккунсене пĕр пăркаланмасăр пăхăнмаллине палăртса хăваратăп. Унпа пĕрлех патшалăх управленийĕн мĕн пур сферин уççăнлăхне тивĕçтермелле тата коррупципе кĕрешес ĕçе общественноçа анлăн явăçтармалла.

Пĕрлехи ĕçĕн çакăн пек тĕслĕхĕ кăтартуллă. Право йĕркине сыхлакан органсем «Акатуй» тата «СПАР» лавккасенче суя эрехĕн виçĕ тĕсне («Старорусская», «Пшеничная», «Выбор. Хлебная») сутни çинчен заявлени илнĕ. Малтанлăха ирттернĕ тĕрĕслев тата суту-илу ĕçне тишкерни çакна уçăмлатнă, 90 организаци суя таварпа кăна мар, республика халăхĕн пурнăçĕшĕн хăрушă шутланакан эрехе сутма именмен! Çав хушăрах йышăну хакĕпе сутнă хак хушшинчи уйрăмлăх кам кĕсйине кĕни паллă мар.

Ку тĕслĕхпе тивĕçлĕ органсем пĕтĕмлетӳсем тăвĕç тата кирлĕ мерăсем йышăнĕç. Эпĕ вара пурне те ĕçкĕпе наркăмăшланса вилекенсен йышĕ синчен аса илтересшĕн. Чăваш Ен Сывлăх сыхлавĕпе социаллă аталану министерствин кăтартăвĕсем тăрăх япăх пахалăхлă «симĕс çĕлене» пула çулталăк пуçламăшĕнчен тытăнса 220 çын вилнĕ. Суя алкоголь таварĕпе сутă тунинчен республика бюджечĕ те хур курать. Асăннă сферăра çирĕп йĕрке туса хумасăр лăпланмастпăр. Республика Правительствинчи, Роспотребнадзорти должноçри çынсене, муниципалитетсен ертӳçисене чĕнсе калатăп, эпир хамăр территорире пулса иртекен пĕтĕм ĕçшĕн яваплă тата пирĕнех контроль ĕçне йĕркелемелле тата халăх хăрушсăрлăхне тивĕçтермелле.

Сăмахăма вĕçленĕ май çак залра ларакансене те, организацисен мĕн пур ертӳçине тата Чăваш Енре пурăнакансене те пирĕн çавăн пекех республика экономикипе унăн социаллă сфери хальхи вăхăт витĕмĕпе килĕшуллĕн аталанса пынине ăнланмаллине шута илме ыйтатăп. Президент тата Правительство, тишкерӳçĕсем палăртакан экономика кризисĕн иккĕмĕш тапхăрĕн хăрушлăхĕ çĕр-шыва темлех сиен ан кутĕр тесе мĕн кирлине тăваççĕ. Унран та ытларах — Раççей малалла лайăх аталантăр, унта пурăнакансем вара хăйсене шанчăклăн туйччăр тесе çине тăрса тăрăшаççĕ.

Çĕр-шыв ертӳçисем çак кунсенче кăна бюджетсен хушшинчи хутшăнусене лайăхлатассипе çыхăннă темăна сӳтсе явrĕç тата регионсемпе муниципалитетсене тупăш полномочийĕсене çĕнĕрен пайлас тĕлĕшпе хавхалантармалли сĕнӳсем тăратма хушусем пачĕç.

Эпир тăвакан мĕн пур ĕç тĕллевĕ çынсен пурнăçĕн пахалăхне лайăхлатасси пулса тăрать. Çавăнпа та енчен те эпир çак тĕлĕшпе кашни сехетрех, кашни кунах малалла талпăнса тата кашни çын пурнăçне лайăхлатсах пымалла тухăçлăн ĕçлесен çитĕнӳ пулатех.

Чăваш Республикин Патшалăх Канашĕн депутачĕсен хальхи йышне пĕрле тунă тухăçлă ĕçшĕн, иртнĕ пилĕк çул хушшинче пĕрлехи вăйпа туса хатĕрленĕ, республикăн социаллă пурнăçĕпе экономикин ĕç-хĕлне çирĕпрех те лайăхрах тума пулăшнă саккунсен пĕлтерĕшлĕ йышĕшĕн Правительство ячĕпе тав тăватăп. Тепĕр хут палăртатăп, эпир пурнăçлама пултарайманнине шантарман, пуçланă ĕçе яланах вĕçне çитернĕ! Эпĕ çавăн пекех парламентри «Пĕрлĕхлĕ Раççей» фракцине парти иртне суйлавра хăй çине илнĕ обязательствăсене хастарлăн пурнăçлама пулăшнăшăн тав тăватăп.

Обществăна, республикăра пурăнакансене çакна тепĕр хут шута илме ыйтатăп, вĕсем тепĕр икĕ эрнерен хăйсен политикăри чăн кăмăл-туйăмне палăртса саккунсем кăларакан икĕ органа – Раççей парламентне тата Чăваш Ен парламентне йĕркелеççĕ. Яланхи пекех, саккун кăларакан органа суйланакан тивĕçлĕ кандидатсемпе пĕрле унта пит тӳрĕ кăмăллах тата пит таса чĕреллех мар, ытларах чухне хăйсемшĕн тăрăшакан, хăйсен сăмахĕнче час-часах аса илекен граждансен интересĕсемшĕн тăрăшсах кайман кандидатсем те лекме хăтланаççĕ. Çавăнпа та питех те пĕлтерĕшлĕ патшалăх органĕсен йышĕ мĕнлерех пуласси суйлавçăсем хăйсен бюллетеньне суйлав урнине яриччен тунă йышăнуран килет.

Çакна та палăртас тетĕп: суйлава каймасан та юрать, мĕншĕн тесен кирлĕ йышăнусене вĕсемшĕн ыттисем тăваççĕ текен шухăш пачах та тĕрĕс мар. Вăйра тăракан суйлав саккунĕсемпе килĕшӳллĕн граждансен суйласа илмелли ирĕке хуть хăçан та пур тата вăл самаях анлă. Çавăнпа та пурне те граждан яваплăхне палăртма тата раштавăн 4-мĕшĕнче суйлав участокĕсене пырса сасăлама ыйтатăп.

Пире вăйлă Раççей кирлĕ. Пирĕн вăй – халăх пĕрлĕхĕнче. Раççей пĕрлĕхĕнче – пуласлăх, тăван Чăваш Енпе унта пурăнакансен малашлăхĕ!

Итленĕшĕн пысăк тав!

Телепрограмма

с 21 по 27 ноября 2011 года

ПОНЕДЕЛЬНИК, 21.11

ПЕРВЫЙ

5.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 0.35, 3.00 Новости
5.05 «Доброе утро»
9.20 «Контрольная закупка»
9.50 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор»
12.20 «ЖКХ»
13.20, 4.10 «Участковый детектив»
14.00 Другие новости
14.20 «Понять. Простить»
15.25 «Хочу знать»
15.55 Т/с «ОБРУЧАЛЬНОЕ КОЛЬЦО»
16.55 Т/с «ПРЕДЕЛ ЖЕЛАНИЙ»
18.50 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят»
21.00 «Время»
21.30 Т/с «ФУРЦЕВА»
22.30 «Судьба на выбор»
23.30 «Познер»
0.45 «Форс-мажоры»
1.40, 3.05 Х/ф «УШЕДШИЕ»

РТР

5.00 Утро России
9.00 «С новым домом!»
10.00 «О самом главном»
11.00, 14.00, 16.00, 20.00 Вести
11.50 «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
13.00 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ»
14.50, 4.45 Вести. Дежурная часть
15.05 Т/с «ЕФРОСИНЬЯ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»
16.50 Т/с «ВСЕ К ЛУЧШЕМУ»
17.55 Т/с «ЗДРАВСТВУЙ, МАМА!»
18.55 «Прямой эфир»
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ-10»
22.50 «Выборы 2011. Дебаты»
23.40 «Дежурный по стране». Михаил Жванецкий
0.40 Вести +
1.00 «Профилактика»
2.10 Х/ф «ИЗЛЕЧИТЬ ГОРИЛЛУ»
4.10 «Городок»

ЧУВАШИЯ

11.30-11.50 Вести-Чăваш ен
11.50-13.00 Выборы-2011
14.30-14.50 Вести-Чувашия
16.30-16.50 Вести-Чăваш ен
20.30-20.50 Вести-Чувашия
На канале «Россия-2»
8.50-8.55 Вести-Спорт-Чувашия

КУЛЬТУРА

7.00 «Евроньюс»
10.00 «Наблюдатель»
11.15 Х/ф «ЛИЦО НА МИШЕНИ»
13.35 Д/ф «Магия стекла»
13.45, 2.30 Д/с «История произведений искусства»
14.15 Х/ф «МИХАЙЛО ЛОМОНОСОВ». «ВРАТА УЧЕНОСТИ»
15.40, 19.30, 23.50 Новости культуры
15.50 М/с «Уилл и Девит»
16.10 Т/с «ПРИНЦЕССА ИЗ МАНДЖИПУРА»
16.35 Д/с «Мир живой природы»
17.05 Д/с «Ломоносов. 300 лет одиночества»
17.30 «Звезды мировой оперы». Томас Хэмпсон
18.35 Д/с «Мир Стоунхенджа»
19.45 Д/ф «Александр Свирский. Защитник и покровитель»
20.25 «Сати. Нескучная классика...» с Родионом Щедриным
21.05 Леонид Утесов. Любимые песни
21.30 «Тем временем»
22.15 «Исторические путешествия Ивана Толстого».
22.40 Главная роль. Спецвыпуск. «Оборона Севастополя»
22.55 Х/ф «ОБОРОНА СЕВАСТОПОЛЯ»
0.10 Д/ф «Есть ли жизнь после кино?»
0.55 Концерт Национального филармонического оркестра России. Дирижер Дж. Конлон (США)
1.35 Д/ф «Чингисхан»
1.40 Academia

НТВ

5.55 «НТВ утром»
8.30 Т/с «МОРСКИЕ ДЬЯВОЛЫ»
9.30, 15.30, 18.30 Обзор. Чрезвычайное происшествие
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня
10.20 Обзор. Чрезвычайное происшествие. Обзор за неделю
10.55 «До суда»
12.00 Суд присяжных
13.25 «Судебный детектив»
14.40 Центр помощи «Анастасия»
16.25 «Прокурорская проверка»
17.40 «Говорим и показываем»
19.30 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
21.30 Т/с «ПЯТНИЦКИЙ»
23.15 «Сегодня. Итоги»
23.35 Честный понедельник
0.25 «Школа злословия». Георгий Гречко
1.10 Главная дорога
1.45 1.45 «В зоне особого риска»
2.20 «Один день. Новая версия»
3.00 Т/с «СТАВКА НА ЖИЗНЬ»
4.50 Т/с «СЫЩИКИ»

ВТОРНИК, 22.11

ПЕРВЫЙ

5.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30, 3.00 Новости
5.05 «Доброе утро»
7.05 Выборы - 2011. По окончании - «Доброе утро»
9.20 «Контрольная закупка»
9.50 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор»
12.20 «ЖКХ»
13.20 «Участковый детектив»
14.00 Другие новости
14.20 «Понять. Простить»
15.25 «Хочу знать»
15.55 Т/с «ОБРУЧАЛЬНОЕ КОЛЬЦО»
16.55 Т/с «ПРЕДЕЛ ЖЕЛАНИЙ»
18.25 Выборы - 2011
18.50 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят»
21.00 «Время»
21.30 Т/с «ФУРЦЕВА»
22.30 Среда обитания. «Продукты вечной молодости»
0.00 «Terra Nova»
0.55 Х/ф «ПЯТОЕ ИЗМЕРЕНИЕ»
3.05 Х/ф «ПИКНИК»

РТР

5.00 Утро России
9.00 «С новым домом!»
10.00 «О самом главном»
11.00, 14.00, 16.00, 20.00 Вести
11.50 «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
13.00 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ»
14.50 Вести. Дежурная часть
15.05 Т/с «ЕФРОСИНЬЯ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»
16.50 Т/с «ВСЕ К ЛУЧШЕМУ»
17.55 Т/с «ЗДРАВСТВУЙ, МАМА!»
18.55 «Прямой эфир»
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ-10»
22.50 «Выборы 2011. Дебаты»
23.40 Т/с «ЛИКВИДАЦИЯ»
0.40 Вести +
1.00 «Профилактика»
2.10 Х/ф «ГЛАЗА НЕЗНАКОМЦА»
3.55 Комната смеха

ЧУВАШИЯ

6.07-6.10, 6.35-6.41 Вести-Чăваш ен
7.07-7.10, 7.35-7.41 Утро Чувашии
8.07-8.10, 8.35-8.41 Утро Чувашии
9.00 Ирхи тĕпел («Утренний гость» на чувашском языке)
9.40-10.00 Мир искусства. Композитор В. Ходяшев
11.30-11.50 Вести-Чăваш ен
11.50-13.00 Выборы-2011
14.30-14.50 Вести-Чувашия
16.30-16.50 Вести-Чăваш ен
20.30-20.50 Вести-Чувашия

КУЛЬТУРА

6.30 «Евроньюс»
10.00 «Наблюдатель»
11.15 Х/ф «МИЛЛИОНЫ ФЕРФАКСА»
12.40 «Секреты старых мастеров». Федоскино
12.55, 18.35 Д/с «Мир Стоунхенджа»
13.45 «Пятое измерение»
14.15 Х/ф «МИХАЙЛО ЛОМОНОСОВ». «ВО СЛАВУ ОТЕЧЕСТВА»
15.40, 19.30, 23.30 Новости культуры
15.50 М/с «Уилл и Девит»
16.10 Т/с «ПРИНЦЕССА ИЗ МАНДЖИПУРА»
16.35 Д/с «Мир живой природы»
17.05 Д/с «Ломоносов. 300 лет одиночества»
17.30 «Звезды мировой оперы». Роберто Аланья в Версале
19.45 Главная роль
20.05 Власть факта. «Умер ли расизм?»
20.45 «Больше, чем любовь». Вацлав Нижинский
21.30 Academia
22.15 «Исторические путешествия Ивана Толстого».
22.45 «Игра в бисер»
23.55 Х/ф «НА КРАЙ СВЕТА». «РИТУАЛЫ ПЛАВАНИЯ»
1.25 Ф. Шуберт. Симфония №5. Дирижер М. Плетнев
1.55 Academia
2.40 Д/ф «Мировые сокровища культуры»

НТВ

5.55 «НТВ утром»
8.30 Т/с «МОРСКИЕ ДЬЯВОЛЫ»
9.30, 15.30, 18.30 Обзор. Чрезвычайное происшествие
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня
10.20 «Внимание: розыск!»
10.55 «До суда»
12.00 Суд присяжных
13.25 «Судебный детектив»
14.40 Центр помощи «Анастасия»
16.25 «Прокурорская проверка»
17.40 «Говорим и показываем»
19.40 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
20.45 Футбол. Лига чемпионов УЕФА. ЦСКА (Россия) - «Лилль» (Франция). Прямая трансляция
22.55 «Сегодня. Итоги»
23.15 Т/с «ФОРМАТ А4»
0.15 Х/ф «ГРУ. ТАЙНЫ ВОЕННОЙ РАЗВЕДКИ». «КОМИНТЕРН ПРОТИВ ФЮРЕРА. ТАЙНА АГЕНТА ГАРРИ»
1.15 Кулинарный поединок с Оскаром Кучерой
2.15 Х/ф «НАСТОЯТЕЛЬ»
4.05 «Лига чемпионов УЕФА. Обзор»
4.55 Т/с «СЫЩИКИ»

СРЕДА, 23.11

ПЕРВЫЙ

5.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30, 3.00 Новости
5.05 «Доброе утро»
7.05 Выборы - 2011. По окончании - «Доброе утро»
9.20 «Контрольная закупка»
9.50 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор»
12.20 «ЖКХ»
13.20 «Участковый детектив»
14.00 Другие новости
14.20 «Понять. Простить»
15.25, 4.25 «Хочу знать»
15.55 Т/с «ОБРУЧАЛЬНОЕ КОЛЬЦО»
16.55 Т/с «ПРЕДЕЛ ЖЕЛАНИЙ»
18.25 Выборы - 2011
18.50 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят»
21.00 «Время»
21.30 Т/с «ФУРЦЕВА»
22.30 «Человек и закон»
0.00 «Убийство»
1.05 Х/ф «СУПЕРПЕС»
2.35, 3.05 Х/ф «ДИКИЕ ШТУЧКИ 2»

РТР

5.00 Утро России
9.00 «С новым домом!»
10.00 «О самом главном»
11.00, 14.00, 16.00, 20.00 Вести
11.50 «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
13.00 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ»
14.50 Вести. Дежурная часть
15.05 Т/с «ЕФРОСИНЬЯ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»
16.50 Т/с «ВСЕ К ЛУЧШЕМУ»
17.55 Т/с «ЗДРАВСТВУЙ, МАМА!»
18.55 «Прямой эфир»
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ-10»
22.50 «Выборы 2011. Дебаты»
23.40 Т/с «ЛИКВИДАЦИЯ»
0.40 Вести +
1.00 «Профилактика»
2.10 Горячая десятка
3.15 Х/ф «ВМЕШАТЕЛЬСТВО»

ЧУВАШИЯ

6.07-6.10, 6.35-6.41 Вести-Чăваш ен
7.07-7.10, 7.35-7.41 Утро Чувашии
8.07-8.10, 8.35-8.41 Утро Чувашии
11.30-11.50 Вести-Чăваш ен
11.50-13.00 Выборы-2011
14.30-14.50 Вести-Чувашия
16.30-16.50 Вести-Чăваш ен
20.30-20.50 Вести-Чувашия

КУЛЬТУРА

6.30 «Евроньюс»
10.00 «Наблюдатель»
11.15 Х/ф «ПРЕСТУПЛЕНИЕ ЛОРДА АРТУРА»
12.45 Д/ф «Иоганн Кеплер»
12.55, 18.35 Д/с «Мир Стоунхенджа»
13.45 Красуйся, град Петров! Зодчий Иван Старов
14.15 Х/ф «МИХАЙЛО ЛОМОНОСОВ». «ВО СЛАВУ ОТЕЧЕСТВА»
15.40, 19.30, 23.30 Новости культуры
15.50 М/с «Уилл и Девит»
16.10 Т/с «ПРИНЦЕССА ИЗ МАНДЖИПУРА»
16.35 Д/с «Мир живой природы»
17.05 Д/с «Ломоносов. 300 лет одиночества»
17.30 «Звезды мировой оперы»
19.45 Главная роль
20.05 «Абсолютный слух»
20.45 «Острова»
21.30 Academia
22.15 «Исторические путешествия Ивана Толстого».
22.45 Магия кино
23.55 Х/ф «НА КРАЙ СВЕТА». «ТЕСНОЕ СОСЕДСТВО»
1.20 Д. Шостакович. Симфония №1. Дирижер В. Гергиев
2.40 Д/ф «Мировые сокровища культуры»

НТВ

5.55 «НТВ утром»
8.30 Т/с «МОРСКИЕ ДЬЯВОЛЫ»
9.30, 15.30, 18.30 Обзор. Чрезвычайное происшествие
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня
10.20 «В зоне особого риска»
10.55 «До суда»
12.00 Суд присяжных
13.25 «Судебный детектив»
14.40 Центр помощи «Анастасия»
16.25 «Прокурорская проверка»
17.40 «Говорим и показываем»
19.30 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
21.30 Т/с «ПЯТНИЦКИЙ»
23.15 «Сегодня. Итоги»
23.35 Т/с «ФОРМАТ А4»
0.35 «Внимание: розыск!»
1.15 Квартирный вопрос
2.20 «Один день. Новая версия»
3.00 Т/с «СТАВКА НА ЖИЗНЬ»
4.55 Т/с «СЫЩИКИ»

ЧЕТВЕРГ, 24.11

ПЕРВЫЙ

5.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30, 3.00 Новости
5.05 «Доброе утро»
9.20 «Контрольная закупка»
9.50 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор»
12.20 «ЖКХ»
13.20, 4.10 «Участковый детектив»
14.00 Другие новости
14.20 «Понять. Простить»
15.25 «Хочу знать»
15.55 Т/с «ОБРУЧАЛЬНОЕ КОЛЬЦО»
16.55 Т/с «ПРЕДЕЛ ЖЕЛАНИЙ»
18.50 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят»
21.00 «Время»
21.30 Т/с «ФУРЦЕВА»
22.30 «Александр Масляков. 70 - не шутка, 50 - шутя»
23.55 «Подпольная империя»
1.00, 3.05 Х/ф «КРАДУЩИЙСЯ ТИГР, ЗАТАИВШИЙСЯ ДРАКОН»
3.20 Т/с «В ПАУТИНЕ ЗАКОНА»

РТР

5.00 Утро России
9.00 «С новым домом!»
10.00 «О самом главном»
11.00, 14.00, 16.00, 20.00 Вести
11.50 «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
13.00 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ»
14.50 Вести. Дежурная часть
15.05 Т/с «ЕФРОСИНЬЯ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»
16.50 Т/с «ВСЕ К ЛУЧШЕМУ»
17.55 Т/с «ЗДРАВСТВУЙ, МАМА!»
18.55 «Прямой эфир»
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ-10»
22.50 «Выборы 2011. Дебаты»
23.40 Т/с «ЛИКВИДАЦИЯ»
0.40 Вести +
1.00 «Профилактика»
2.10 Т/ф «РЕВОЛЬВЕРЫ»
4.00 Комната смеха

ЧУВАШИЯ

6.07-6.10, 6.35-6.41 Вести-Чăваш ен
7.07-7.10, 7.35-7.41 Утро Чувашии
8.07-8.10, 8.35-8.41 Утро Чувашии
9.00-10.00 Юбилейный вечер ГТРК «Чувашия»
11.30-11.50 Вести-Чăваш ен
11.50-13.00 Выборы-2011
14.30-14.50 Вести-Чувашия
16.30-16.50 Вести-Чăваш ен
20.30-20.50 Вести-Чувашия

КУЛЬТУРА

6.30 «Евроньюс»
10.00 «Наблюдатель»
11.15 Х/ф «ГОЛУБОЙ КАРБУНКУЛ»
12.35, 2.40 Д/ф «Мировые сокровища культуры»
12.55, 18.35 Д/с «Мир Стоунхенджа»
13.45 «Третьяковка - дар бесценный!»
14.15 Х/ф «МИХАЙЛО ЛОМОНОСОВ». «ВО СЛАВУ ОТЕЧЕСТВА»
15.40, 19.30, 23.30 Новости культуры
15.50 М/с «Уилл и Девит»
16.10 Т/с «ПРИНЦЕССА ИЗ МАНДЖИПУРА»
16.35 Д/с «Мир живой природы»
17.05 Д/с «Ломоносов. 300 лет одиночества»
17.30 «Звезды мировой оперы». Чечилия Бартоли
19.45 Главная роль
20.05 Черные дыры. Белые пятна
20.45 Д/ф «Возвращение Маргариты Барской»
21.30, 1.55 Academia
22.15 «Исторические путешествия Ивана Толстого».
22.40 «Культурная революция»
23.55 Х/ф «НА КРАЙ СВЕТА». «ПОЖАР ВНИЗУ»
1.25 Д/ф «Я вас любил. А. Алябьев»

НТВ

5.55 «НТВ утром»
8.30 Т/с «МОРСКИЕ ДЬЯВОЛЫ»
9.30, 15.30, 18.30 Обзор. Чрезвычайное происшествие
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня
10.20 «Медицинские тайны»
10.55 «До суда»
12.00 Суд присяжных
13.25 «Судебный детектив»
14.40 Центр помощи «Анастасия»
16.25 «Прокурорская проверка»
17.40 «Говорим и показываем»
19.30 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
21.30 Т/с «ПЯТНИЦКИЙ»
23.15 «Сегодня. Итоги»
23.35 Т/с «ФОРМАТ А4»
0.35 «Женский взгляд» Виктория Тарасова
1.20 Дачный ответ
2.25 «Один день. Новая версия»
3.05 Т/с «СТАВКА НА ЖИЗНЬ»
4.55 Т/с «СЫЩИКИ»

ПЯТНИЦА, 25.11

ПЕРВЫЙ

5.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00 Новости
5.05 «Доброе утро»
9.20 «Контрольная закупка»
9.50 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор»
12.20 «ЖКХ»
13.20 «Участковый детектив»
14.00 Другие новости
14.20 «Понять. Простить»
15.25, 5.15 «Хочу знать»
15.55 Т/с «ОБРУЧАЛЬНОЕ КОЛЬЦО»
16.55 «Жди меня»
18.50 «Поле чудес»
19.50 «Пусть говорят»
21.00 «Время»
21.30 «ДОстояние РЕспублики: Владимир Высоцкий»
0.00 Х/ф «ПРОВИНЦИАЛКА»
1.50 Х/ф «ПРЕСЛЕДОВАНИЕ»
3.45 Х/ф «ДАВАЙ СДЕЛАЕМ ЭТО ЛЕГАЛЬНО»

РТР

5.00 Утро России
9.00 Мусульмане
9.10 «С новым домом!»
10.10 «О самом главном»
11.00, 14.00, 16.00, 20.00 Вести
11.50 «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
13.00, 4.00 «Мой серебряный шар. Михаил Яншин»
14.50 Вести. Дежурная часть
15.05 Т/с «ЕФРОСИНЬЯ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»
16.50 Т/с «ВСЕ К ЛУЧШЕМУ»
17.55 Т/с «ЗДРАВСТВУЙ, МАМА!»
18.55 «Прямой эфир»
20.50 Спокойной ночи, малыши!
21.00 «Юрмала-2011»
22.50 «Выборы 2011. Дебаты»
23.40 Х/ф «ОДИНОКИЙ АНГЕЛ»
1.40 Х/ф «ПОЛТЕРГЕЙСТ»

ЧУВАШИЯ

6.07-6.10, 6.35-6.41 Вести-Чăваш ен
7.07-7.10, 7.35-7.41 Утро Чувашии
8.07-8.10, 8.35-8.41 Утро Чувашии
11.30-11.50 Вести-Чăваш ен
11.50-13.00 Выборы-2011
14.30-14.50 Вести-Чувашия
16.30-16.50 Вести-Чăваш ен
20.30-20.50 Вести-Чувашия
На канале «Россия-2»
12.15-12.20 Вести-Спорт-Чувашия

КУЛЬТУРА

6.30 «Евроньюс»
10.00, 15.40, 19.30, 23.30 Новости культуры
10.20 Х/ф «СТРАННАЯ ЛЮБОВЬ МАРТЫ АЙВЕРС»
12.35, 23.10 Д/ф «Мировые сокровища культуры»
12.55 Д/с «Мир Стоунхенджа»
13.45 «Письма из провинции»
14.15 Х/ф «ЖИЛ-БЫЛ НАСТРОЙЩИК...»
15.25 Д/ф «Береста-береста»
15.50 М/с «Уилл и Девит»
16.15 М/ф «Верлиока»
16.25 «За семью печатями»
16.55 «Заметки натуралиста»
17.20 «Царская ложа». Мариинский театр
18.05, 1.55 Д/с «Планета людей»
19.00 «Партитуры не горят»
19.45 «Искатели». «В поисках сокровищ Царского Села».
20.30 Х/ф «МИЛЫЙ ДРУГ»
22.20 «Линия жизни»
23.55 «Вслух». Поэзия сегодня
0.35 РОКовая ночь с Александром Ф. Скляром. Группа «Yes»
1.35 М/ф «Пилюля». «Дождливая история»
2.50 Д/ф «Джотто ди Бондоне»

НТВ

5.55 «НТВ утром»
8.30 Т/с «МОРСКИЕ ДЬЯВОЛЫ»
9.30, 15.30, 18.30 Обзор. Чрезвычайное происшествие
10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня
10.20 Спасатели
10.55 «До суда»
12.00 Суд присяжных
13.25 «Суд присяжных. Окончательный вердикт»
14.40 Центр помощи «Анастасия»
16.25 «Прокурорская проверка»
17.40 «Говорим и показываем»
19.30 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
21.30 «Необыкновенный концерт» с Максимом Авериным
22.40 «Операция «Океан» из цикла «Казнокрады»
23.35 Х/ф «УЛЬТИМАТУМ БОРНА»
1.50 «Еще раз про любовь...»
2.40 Т/с «СТАВКА НА ЖИЗНЬ»
4.30 Т/с «СЫЩИКИ»

СУББОТА, 26.11

ПЕРВЫЙ

5.45, 6.10 Х/ф «ЧЕРНЫЕ БЕРЕТЫ»
6.00, 10.00, 12.00, 18.00 Новости
7.20 «Играй, гармонь любимая!»
8.10 М/ф «Джейк и пираты из Нетландии», «Гуфи и его команда»
9.00 «Умницы и умники»
9.45 «Слово пастыря»
10.15 «Смак»
10.55 «Высоцкий. «Где-то в чужой незнакомой ночи...»
12.20 Среда обитания. «Льготный рефлекс»
13.25 Новый «Ералаш»
14.10 Х/ф «ТИТАНИК»
18.15 «Кто хочет стать миллионером?»
19.20 «Большие гонки». Финал
21.00 «Время»
21.15 «Болеро»
22.45 «Прожекторперисхилтон»
23.20 «Что? Где? Когда?»
0.30 Х/ф «Я, РОБОТ»
2.40 Х/ф «451 ГРАДУС ПО ФАРЕНГЕЙТУ»
4.50 Т/с «В ПАУТИНЕ ЗАКОНА»

РТР

4.50 Х/ф «СУМКА ИНКАССАТОРА»
6.35 «Сельское утро»
7.05 Диалоги о животных
8.00, 11.00, 14.00 Вести
8.20 «Выборы 2011. Дебаты»
9.15 «Военная программа»
9.35 «Городок»
10.05 «Национальный интерес»
11.20 Вести. Дежурная часть
11.55 «Честный детектив»
12.25 «Подари себе жизнь»
12.55, 14.30 Т/с «СВАТЫ»
16.30 Субботний вечер
18.25 Шоу «Десять миллионов»
19.25, 20.45 Х/ф «БАБУШКА НА СНОСЯХ»
20.00 Вести в субботу
0.10 «Девчата»
0.45 Х/ф «КАК МАЛЫЕ ДЕТИ»
3.30 Х/ф «КАНИКУЛЫ В ВЕГАСЕ»

ЧУВАШИЯ

8.10-8.20 Вести-Чăваш ен
10.05 Для вас, любимые. Концерт по заявкам
10.50-11.00 Шевле («Солнечный зайчик» на чувашском языке)
На канале «Россия-2»
9.10-9.15 Вести-Спорт-Чувашия
12.05-12.10 Вести-Спорт-Чувашия

КУЛЬТУРА

6.30 «Евроньюс»
10.00 Библейский сюжет
10.35 Х/ф «ПОЗОВИ МЕНЯ В ДАЛЬ СВЕТЛУЮ»
12.10 «Личное время»
12.35 М/ф «Приключения пингвиненка Лоло»
13.55 «Очевидное - невероятное»
14.25 «Игры классиков»
15.30 Спектакли-легенды. Нелли Корниенко, Владимир Кенигсон, Эдуард Марцевич, Евгений Весник в спектакле Малого театра «СРЕДСТВО МАКРОПУЛОСА». Постановка В. Монахова. Запись 1978 года
17.40 Д/ф «Тайна царя Боспора»
18.20 Большая семья. Галина Волчек
19.15 «Романтика романса»
20.10 «Величайшее шоу на Земле. Марлен Дитрих»
20.55 Х/ф «ГОРОД ЗЕРО»
22.35 Д/ф «В ад и обратно»
0.45 Д/с «Американский альтернативный рок»
1.35 М/ф «Остров». «Премудрый пескарь»
1.55 «В вашем доме». Нани Брегвадзе
2.40 Д/ф «Мировые сокровища культуры»

НТВ

5.30 Т/с «АЭРОПОРТ»
7.25 Смотр
8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня
8.20 «Золотой ключ»
8.45, 1.50 «Академия красоты с Ляйсан Утяшевой»
9.20 «Готовим с Алексеем Зиминым»
10.20 Главная дорога
10.55 Кулинарный поединок с Оскаром Кучерой
12.00 Квартирный вопрос
13.20, 2.25 Т/с «ДОРОЖНЫЙ ПАТРУЛЬ-4»
15.05 Своя игра
16.20 «Таинственная Россия: Омская область. Проникновение в человеческий разум?»
17.20 Очная ставка
18.20 Обзор. Чрезвычайное происшествие
19.25 Профессия - репортер
19.55 «Программа максимум. Расследования, которые касаются каждого»
20.55 «Русские сенсации»
21.55 Ты не поверишь!
22.50 «Последнее слово»
0.00 Х/ф «ВОПРОС ЧЕСТИ»
4.15 «Кремлевская кухня»

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 27.11

ПЕРВЫЙ

6.00, 10.00, 12.00 Новости
6.10 М/ф «Две сказки»
6.25 Х/ф «ГАРФИЛД»
7.50 «Служу Отчизне!»
8.25 М/ф «Джейк и пираты из Нетландии», «Гуфи и его команда»
9.15 «Здоровье»
10.15 «Непутевые заметки»
10.30 «Пока все дома»
11.25 «Фазенда»
12.15 Новый «Ералаш»
13.20 «Специальное задание»
14.35 «Минута славы». Самое лучшее
16.40 Х/ф «АПЕЛЬСИНОВЫЙ СОК»
18.30 «Большая разница» в Одессе. Финал
21.00 Воскресное «Время»
22.00 «Мульт личности»
22.30 «Yesterday live»
23.35 «Красная звезда»
1.00 Т/с «ОБМАНИ МЕНЯ»
3.25 Т/с «В ПАУТИНЕ ЗАКОНА»
4.15 «Хочу знать»

РТР

5.25 Х/ф «ОДИНОЧНОЕ ПЛАВАНИЕ»
7.20 Вся Россия
7.30 Сам себе режиссер
8.20 «Смехопанорама»
8.50 Утренняя почта
9.30 «Сто к одному» Неделя в городе
11.00, 14.00 Вести
11.10 «С новым домом!» Идеи для вас
11.25, 14.30 Т/с «КОГДА РАСТАЯЛ СНЕГ»
15.45 «Смеяться разрешается»
18.00 Премьера - 2011. «Стиляги-шоу»
20.00 Вести недели
21.05 Х/ф «ЭТА ЖЕНЩИНА КО МНЕ»
23.15 Специальный корреспондент
23.45 «Геннадий Хазанов. Повторение пройденного»
0.15 Х/ф «ПОСЛЕДНИЙ ЗАБОЙ»
2.15 Х/ф «БЕГСТВО»

ЧУВАШИЯ

10.20-11.00 Вести-Чувашия. Вопрос Президенту
На канале «Россия-2»
9.10-9.15 Вести-Спорт-Чувашия
18.35-18.45 Вести-Спорт-Чувашия

КУЛЬТУРА

6.30 «Евроньюс»
10.00 «Обыкновенный концерт с Эдуардом Эфировым»
10.35 Х/ф «ДЕЛО №306»
11.55 «Легенды мирового кино». Робер Оссейн
12.25 Сказки с оркестром. Сергей Аксаков. «Аленький цветочек». Читает Екатерина Гусева
13.10 М/ф «Осторожно, щука!», «Бобры идут по следу»
13.45, 1.55 Д/ф «Рыжая лисица острова Хоккайдо»
14.40 «Что делать?»
15.30 Полина Семионова в постановке Цюрихского оперного театра «Лебединое озеро». Дирижер Владимир Федосеев
18.00 «Ночь в музее». Интеллектуальная игра
18.50 «Искатели». «Загадка «подмосковного Версаля».
19.35 Большая опера. Конкурс молодых исполнителей. Финал
22.00 Итоговая программа «Контекст»
22.40 Х/ф «РАССЕКАЯ ВОЛНЫ»
2.50 Д/ф «Харун-аль-Рашид»

НТВ

5.10 Т/с «АЭРОПОРТ»
7.00 Х/ф «В ПОИСКАХ ФРАНЦИИ». «АНТИКВАРНЫЕ ВОЙНЫ»
8.00, 10.00, 13.00, 16.00 Сегодня
8.15 «Русское лото»
8.45 Их нравы
9.25 Едим дома
10.20 «Первая передача»
10.55 «Развод по-русски»
12.00 Дачный ответ
13.20, 4.00 Т/с «ДОРОЖНЫЙ ПАТРУЛЬ-4»
15.05 Своя игра
16.20 Следствие вели...
17.20 И снова здравствуйте!
18.20 Обзор. Чрезвычайное происшествие. Обзор за неделю
19.00 «Сегодня. Итоговая программа»
20.00 Чистосердечное признание
20.50 «Центральное телевидение»
21.55 «Александр Буйнов. Исповедь назло смерти»
23.00 «НТВшники». Арена острых дискуссий
0.00 Х/ф «СССР. КРАХ ИМПЕРИИ». «ПУТЬ К РАСПАДУ. ПРОДОЛЖЕНИЕ»
1.10 Х/ф «БРАТВА ПО-ФРАНЦУЗСКИ»
3.25 Футбольная ночь

Пĕлтерӳсем. Объявления

ПЛАСТИКОВЫЕ ОКНА
Немецкое качество
Окна STAR
6-камерный профиль ПО ЦЕНЕ 3-камерного
подробности по телефонам:
скидки до 35%
8-9603101816
Пенсионерам доп. скидки
Офис продаж в здании рынка с.Моргауши
Окна стали дешевле...

БЕТОН, РАСТВОР любых марок. Тел.: 38-87-78, 8-927-66-88-778.
Песок, ОПГС (гравмасса), щебень. Тел.: 38-84-40, 8-927-66-88-440.
Доставка миксерами, самосвалами. 42-50.

СПУТНИКОВЫЕ АНТЕННЫ от 3000 руб. Установка, гарантия. Тел.: 8-905-345-77-19. 7-12.

На производства в Москву и Московскую обл. требуются: ФАСОВЩИЦЫ, ГРУЗЧИКИ
Питание, проживание и служебный транспорт – **БЕСПЛАТНО**. Вахта. Выезд группами до предприятия. Гарантии. З/п 25 000-35 000 руб. Тел.: 8(8352)29-80-30. 1-3.

УВАЖАЕМЫЕ АБОНЕНТЫ – ПОЛЬЗОВАТЕЛИ ГАЗА!

С наступлением отопительного периода будьте внимательны в обращении с бытовыми газовыми приборами, имеющими отвод продуктов сгорания в дымоход.

Во избежание отравления угарным газом, для предотвращения несчастных случаев в быту, связанных с использованием газа, необходимо:

- следить за нормальной работой газоиспользующего оборудования, исправностью дымовых и вентиляционных каналов, очищать эти каналы от засора;
- проверять тягу до включения и во время работы газовых приборов;
- не допускать установку шиберов в дымоходах от приборов и не перекрывать вентиляционные каналы, обеспечивать достаточный приток воздуха в помещение при работающем газоиспользующем оборудовании;
- периодически проверять оголовки дымоходов и вентиляционных каналов с целью предотвращения их обмерзания и закупорки;
- своевременно заключать договоры на техническое обслуживание внутридомового газового оборудования и на поставку газа, обеспечивать специалистам газового хозяйства доступ к газовым приборам для проведения работ;
- не допускать самовольную перестановку, замену и ремонт газовых приборов;
- содержать в надлежащем техническом и санитарном состоянии помещения, где установлено газоиспользующее оборудование, и не использовать их для сна и отдыха;
- не пользоваться газовыми приборами при их неисправности и утечке газа, при отсутствии тяги в дымовых и вентиляционных каналах, при нарушении плотности кладки и штукатурки газифицированных печей и дымоходов;

Ввод в эксплуатацию газоиспользующего оборудования и первый розжиг после замены и ремонта производится работниками газового хозяйства.

При появлении запаха газа немедленно прекратить пользование газовыми приборами, перекрыть краны к приборам и на приборах, открыть форточки, окна и двери для проветривания, вызвать из незагазованного места аварийно-диспетчерскую службу (АДС) филиала «Моргаушимежрайгаз»» по телефонам **60-2-24** или **04**. Не допускать открытого огня, не курить, не включать и не выключать электрические приборы и электроосвещение, не пользоваться электрозвонками.

При отсутствии тяги и непригодности дымовых и вентиляционных каналов незамедлительно сообщить об этом в управляющую организацию ЖКХ или в ВДПО, а также в филиал «Моргаушимежрайгаз» по телефону **04**.

Уважаемые абоненты!
Соблюдайте правила пользования газом в быту!

Филиал «Моргаушимежрайгаз» ОАО «Чувашсетьгаз».
2-2.

Тав сăмахĕ калатпăр

«Орининти пĕтĕмĕшле пĕлӳ паракан вăтам шкул» муниципаллă бюджет вĕрентӳ учрежденийĕ уçăлнăранпа 150 çул çитнин уявне хатĕрленсе иртнерне пулăшнăшăн шкултан тĕрлĕ çулсенче вĕренсе тухнă выпускниксене, предприятисемпе организацисене тата учрежденисене пысăк тав сăмахĕ калатпăр.

В. ИВАНОВ,
шкул директорĕ.

* * *

Продается красно-пестрая корова, седьмой отел в начале июня. Тел.: 8-960-308-15-21.

* * *

Дорого покупаем волосы – до 85 000 руб/кг – 25 ноября (в пятницу) с 9-00 до 15-00 час. в парикмахерской Дома быта, 2 этаж.

* * *

Куплю корову, бычка, телку, овец. Тел.: 8-905-342-39-43. 7-13.

* * *

Продаю песок, гравмассу, бой кирпича, керамзитоблоки, с доставкой. Услуги экскаватора. Тел.: 67-66-95, 8-905-347-99-15. 5-5.

* * *

Продаю: кирпич одинарный М-100; М-125; М-150; керамический полуторный М-125; двойной керамический; силикатный белый, желтый; КББ р-р 20х20х40; красный половняк, некондиция, гравмасса, керамзит. Доставка и разгрузка на манипуляторе. Документы. Тел.: 8-903-358-20-97, 8(8352) 44-20-97. 3-12.

* * *

Услуги буровой машины для рытья колодцев разного диаметра, с доставкой, установкой колец. Тел.: 8-903-379-09-01. 5-6.

* * *

Продаю ВАЗ-2114 2004 года выпуска, декабрь, цвет серебро. Цена договорная. Тел.: 8-960-302-89-39.

* * *

Продаем пропаренные керамзитобетонные блоки, цемент, песок речной, гравмассу, керамзит. Адрес: с. Моргауши, «Агропромснаб». Тел.: 8-905-340-07-78. 4-5.

* * *

Куплю предметы старины: ама, хушпу серебряные от 20 000 до 100 000 рублей. Деньги сразу. Возможен залог под 0,4 процента в день. Тел.: 8-937-375-88-55. 6-10.

* * *

Ĕне, вăкăр, пăру, сурăх туянатăп. Тел.: 8-905-343-60-63. 4-10.

* * *

Спутниковое цифровое телевидение. Триколор, Телекарта от 3000 рублей. Бесплатное обслуживание. Тел.: 8-906-385-29-30.

* * *

Требуются рабочие по сборке корпусной мебели. Тел.: 8-905-343-08-10, 62-6-60. 2-2.

* * *

Çулталăкри хĕрлĕ тынашки сутатпăр. Тел.: 8-906-384-32-98, 66-2-68.

* * *

Ĕне, вăкăр, пăру, сурăхсем туянатпăр. Тел.: 8-903-063-07-57. 2-5.

* * *

Çулталăкри хĕрлĕ-шурă тынашки сутатăп. Тел.: 8-903-063-86-84. 2-3.

* * *

Виççĕмĕш пăруламалли хĕрлĕ-хăмăр ĕне тата икĕ сурăх сутатпăр. Тел.: 8-927-993-99-59, 8-937-371-47-92.

* * *

Продаю двухкомнатную квартиру в с. Моргауши по ул. 50 лет Октября (подвал, балкон). Тел.: 8-906-136-13-04.

* * *

В парикмахерскую «Ваш стиль» (автовокзал «Никита») срочно требуется парикмахер. Тел.: 8-905-345-01-37.

* * *

ЗАО «МСО «Моргаушская» предлагает готовое жилье в кирпичном доме с индивидуальным отоплением. Возможна рассрочка. Обращаться по тел.: 63-1-19, 38-51-64 (сот.) в дополнительный офис по адресу: ЧР, Моргаушский район, с. Моргауши, ул. Мира, д. 9 А (здание редакции, 2-ой этаж).

* * *

ЗАО «МСО «Моргаушская» уведомляет о проведении общего собрания собственников жилых помещений многоквартирного жилого дома № 4 по ул. Парковая с. Моргауши Моргаушского района, которая состоится 22 ноября 2011 года в 17 часов 30 минут по ул. Парковая в д. № 4.

* * *

ООО «Энергосервис» реализует по заводским ценам кольца ж/б для колодцев и выгребных ям и крышки к ним, разные диаметры, столбы ж/б для оград, сетку- «рабицу». Срочно требуются рабочие в производственный цех (муж). Оплата своевременная. Тел.: 8(83541)60-2-39, 8-905-342-98-11.

* * *

ГУП «Чувашгаз» Минстроя Чувашии реализует склад для хранения баллонов (д. Вурманкасы, Моргаушский район). Подробная информация по адресу: г. Чебоксары, пр. И. Яковлева, д. 19а, каб. 211. Тел.: 55-44-85, 56-10-92. 1-2.

Мăн Сĕнтĕр больница коллективĕ кунта медсестрара ĕçлекен Альбина Геннадьевна Ермаковăн юратнă

АШШĔПЕ ПИЧЧĔШĔ

вилнĕ пирки тăванĕсемпе пĕрле таранăн хурланни çинчен пĕлтерет.

Продаю МЕТРОВЫЕ ДУБОВЫЕ ДРОВА 1 куб. м. – 1000 руб. Доставка по району. Тел.: 8-908-307-07-44, 63-0-39. Николай.

Компания продает анионовые прокладки, подгузники и защитные средства от электромагнитных и радиационных излучений. Тел.: 8-927-850-18-58. 4-10.

Продаем: доски 25-50 мм (обрезные, необрезные), брус любого сечения, жерди, подтоварник. Изготовим на заказ: срубы, беседки любого размера. Цена договорная, доставка по району бесплатно. Тел.: 8-927-667-28-32, 8-919-679-18-11. 5-5.

Продаю: гравмассу, щебень, песок, керамзит, бетон, торф, чернозем. С доставкой. Скидки. Тел.: 8-927-668-70-15. 12-13.

Уважаемые сельхозтоваропроизводители! «Чебоксарский элеватор» продолжает закупать продовольственную пшеницу 3, 4 класса и пшеницу 5 класса. Тел.: (8352)66-21-51 и 63-42-63, 8-927-850-00-65.

В Москву требуются фасовщицы, грузчики. Жилье, питание – бесплатно. З/п 30000 руб. Тел.: 8(8352)36-42-92, 36-42-94. 4-5.

При МАУ ДОД «ДЮСШ-ФСК «Сывлăх» набирается учебно-тренировочная группа из девочек и мальчиков по плаванию 2002-2003 г. р., ежедневно с 14-00 часов. Тел.: 62-3-75, 62-3-58, 62-2-85.

* * *

Продаю четырехкомнатную квартиру в с. Моргауши площадью 74 кв. м. Недорого. Тел.: 8-937-379-14-56.

* * *

Февраль уйăхĕнче пăруламалли хура-шурă тĕслĕ 19 уйăхри тынашки сутатăп. Тел.: 8-927-993-49-28.

* * *

Февралĕнче виççĕмĕш пăруламалли хура-шурă тĕслĕ ĕне тата 9, 10 уйăхри тынишкисем сутатпăр. Тел.: 61-2-41.

* * *

Администрация Москакасинского сельского поселения Моргаушского района Чувашской Республики отказывается от аукциона на право заключения договора аренды муниципального имущества - объекта теплоснабжения, расположенного на территории муниципального образования – Москакасинского сельского поселения Моргаушского района Чувашской Республики, предназначенного для эксплуатации и осуществления передачи и распределения тепловой энергии потребителям, назначенного 08.12.2011 года , опубликованного в районной газете «Çĕнтерӳ ялавĕ» от 02.11.2011 №87 (7941).

* * *

Администрация Ильинского сельского поселения Моргаушского района отказывается от проведения открытого аукциона на право заключения договора аренды муниципального имущества - объектов теплоснабжения, назначенного на 14 декабря 2011 года, опубликованного в районной газете «Çĕнтерӳ ялавĕ» от 09.11.2011 №88 (7942).

* * *

Администрация Моргаушского района сообщает о наличии свободного земельного участка, распределяемого на праве аренды из категории «земли населенных пунктов» с кадастровым номером 21:17:060402:259, местоположение: Чувашская Республика, Моргаушский район, Большесундырское сельское поселение, с. Большой Сундырь, для ведения личного подсобного хозяйства, площадью 515 кв.м.

Заявки принимаются в течение месяца с даты опубликования объявления по адресу: 429530, село Моргауши, улица Мира, дом 6 (здание администрации), кабинеты № 312 и 317, с 8-00 час. до 17-00 час. ежедневно, кроме выходных дней. Телефон для справок: 62-2-66.

* * *

Администрация Моргаушского района сообщает о наличии свободного земельного участка, распределяемого на праве аренды из категории «земли сельскохозяйственного назначения» с кадастровым номером 21:17:270203:99, местоположение: Чувашская Республика, Моргаушский район, Юськасинское сельское поселение, участок расположен в южной части кадастрового квартала 21:17:270203, для ведения личного подсобного хозяйства, площадью 6000 кв.м.

Заявки принимаются в течение месяца с даты опубликования объявления по адресу: 429530, село Моргауши, улица Мира, дом 6 (здание администрации), кабинеты № 312 и 317, с 8-00 час. до 17-00 час. ежедневно, кроме выходных дней. Телефон для справок: 62-2-66.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ СОБРАНИЯ О СОГЛАСОВАНИИ МЕСТОПОЛОЖЕНИЯ ГРАНИЦЫ ЗЕМЕЛЬНОГО УЧАСТКА

Кадастровым инженером Кольцовым Алексеем Валериевичем, 429530, Чувашская Республика, Моргаушский район, с. Моргауши, ул. Ленина, д. 41/5, тел.: 8(83541)63-4-39. № квалификационного аттестата кадастрового инженера: 21-11-27, от 01.02.2011 г. в отношении земельных участков из категории «земли сельскохозяйственного назначения», входящих в состав единого землепользования с кадастровым номером 21:17:000000:5, местоположение: Чувашская Республика, Моргаушский район, Большесундырское сельское поселение.

Выполняются кадастровые работы по уточнению местоположения границы и площади земельного участка, находящегося в собственности администрации Моргаушского района. Заказчиком кадастровых работ является администрация Моргаушского района. Собрание заинтересованных лиц по поводу согласования местоположения границы земельного участка состоится по адресу: Чувашская Республика, Моргаушский район, Моргаушское сельское поселение, с. Моргауши, ул. Мира, д. 6 19 декабря 2011 года в 10 часов 00 минут.

С проектом межевого плана земельного участка можно ознакомиться по адресу: с. Моргауши, ул. Ленина, д. 41/5. Межевой организации ООО «Аршин».

Возражения по проекту межевого плана и требования о проведении согласования местоположения границ земельного участка на местности принимаются с «19» ноября 2011 г. по «19» декабря 2011 г. по адресу: с. Моргауши, ул. Ленина, д. 41/5.

Смежные земельные участки, с правообладателями которых требуется согласовать местоположение границы: собственник земельных долей СПК «Сундырский».

При проведении согласования местоположения границ при себе необходимо иметь документ, удостоверяющий личность, а также документы о правах на земельный участок.

Прогноз погоды

	суббота 19 ноября				воскресенье 20 ноября				понедельник 21 ноября				вторник 22 ноября			
Местное время	04:00	10:00	16:00	22:00	04:00	10:00	16:00	22:00	04:00	10:00	16:00	22:00	04:00	10:00	16:00	22:00
Облачность %																
Осадки мм																
Температура °С	-7	-7	-4	0	0	0	-3	-5	-7	-7	-6	-6	-7	-7	-6	-10
Давление мм	746	745	740	737	734	732	734	738	741	743	745	747	747	745	743	742
Влажность %	84	90	85	91	93	96	82	82	80	85	76	82	86	89	83	87
Ветер м/сек	С-З 4	Ю-З 3	Ю 4	Ю-З 6	Ю-З 4	З 5	С-З 8	С-З 9	С-З 10	С-З 9	С-З 8	С-З 7	З 5	З 3	С-З 2	С-З 2
Солнце восход/заход		08:37	16:39			08:39	16:37			08:41	16:36			08:43	16:34	
Луна восход/заход		00:17	13:51			01:41	14:08			03:07	14:24			04:36	14:44	
фаза																

Муркаш районĕнчи «Çĕнтерӳ ялавĕ» хаçат

УЧРЕДИТЕЛЬСЕМ:
Чăваш Республикин Культура, национальноçсен ĕçĕсен, информаци политикин тата архив ĕçĕн министерстви.
ЧР Культура, национальноçсен ĕçĕсен, информаци политикин тата архив ĕçĕн министерствин «Муркаш районĕн «Çĕнтерӳ ялавĕ» хаçат редакцийĕ» автономи учрежденийĕ.

Тĕп редактор А.И. ТИХОНОВ.

АДРЕС: 429530, Чăваш Республики, Муркаш ялĕ, Мир урамĕ, 9А çурт.
ТЕЛЕФОНСЕМ: тĕп редактор - 62-1-36, яваплă секретарь - 62-2-82, бухгалтери - 62-1-35, пайсем: общество пурнăç пайĕ - 62-2-82, экономика тата социаллă пурнăç пайĕ - 62-1-38.
Факс: 62-1-36. E-mail: morpress@cbx.ru, redaction@cbx.ru

Çыхăну, информаци технологийĕсен тата массăллă коммуникаци сферине пăхса тăракан Федераллă службăн Чăваш Республикипе – Чăваш Енпе ĕçлекен управленийĕ 2009 çулхи раштавăн 7-мĕшĕнче ПИ ТУ 21-00073 № регистрациленĕ.

Калăпăшĕ 2 пичет листи.
Ал çырăвĕсене рецензилемеççĕ, каялла тавăрса памаççĕ, 2 страницăран пысăкраххисене йышăнмаççĕ.
Рекламăпа пĕлтерӳсен чăнлăхĕшĕн вĕсене паракансем яваплă.

ИЗДАНИ ИНДЕКСĔ: 54822.
Хаçат чăвашла юн тата шăмат кунсерен тухать.
Номер дежурнăйĕ Макарова Р.А.
Пичете панă 18.11.2011 ç.
Пичете памалли вăхăт: графикпа – 17 сех. 20 мин., чăннипе – 17 сех. 20 мин.
Заказ Тираж 4362.

Номер набран и сверстан в АУ ЧР «Редакция Моргаушской районной газеты «Çĕнтерӳ ялавĕ», отпечатан в типографии ГУП "ИПК "Чувашия": 428019 г. Чебоксары, пр. И. Яковлева,13. Качество печати соответствует оттискам, предоставленным редакцией.